

Bulletin

Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV 4/2013

Obsah

K. Hensel & V. Kováč: Spomienka na prof. RNDr. Eugeniusza K. Balona, CSc.	1
J. Terek: Už nie je medzi nami – doc. RNDr. Zdenko Vostál, CSc.	3
B. Matoušek: Ladislav Boháčik sedemdesiatpäťročný.....	4
B. Matoušek: Babó Tibor sedemdesiatročný.....	5
M. Ambros: Tibor Babó – 70 rokov.....	9
I. Baláž, M. Ambros & V. Kubovčík: Teriologický kurz „Drobné cicavce (hmyzožravce a hlodavce) Slovenska“ – Dropie 2013.....	10
P. Žila: Praktický teriologický kurz pri Zemianskej Olči.....	12
I. Baláž & M. Ambros: Baláž et al., 2013: Hmyzožravce a hlodavce Slovenska – nová vedecká monografia	13
D. Božová: Nelka Gloriková s vynikajúcim úspechom aj na Festivale vedy a techniky	15
L. Pekárik: Konferencia „Prínos vedeckých spoločností k rozvoju vedy na Slovensku“	16
E. Miková: Za cicavcami v Bystrici (po smrti v nebi?).....	17
A. Mock: Výstava fotografií Mateja Žiaka na Prírodovedeckej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach.....	18
M. Žiak: Zoologický kokteil v Košiciach (správa z podujatia)	19
S. Víglášová, P. Zach, J. Kulfan, A. Honěk, Z. Martinková, M. Parák: Po stopách zimovísk inváznej lienky <i>Harmonia axyridis</i>	20
M. Parák, J. Kulfan: Wanted – Zaujímavý vrotelec už aj na našich krušpánoch.....	20
Príprava kongresu „Zoológia 2014“.....	22
„Zoologické dny 2014“.....	22
Nová zoologická literatúra.....	22
Prehľad platieb členských poplatkov členov SZS	23
Prihláška do SZS.....	24
Novoročné pranie SZS.....	25

* * *

Spomienka na prof. RNDr. Eugeniusza K. Balona, CSc.

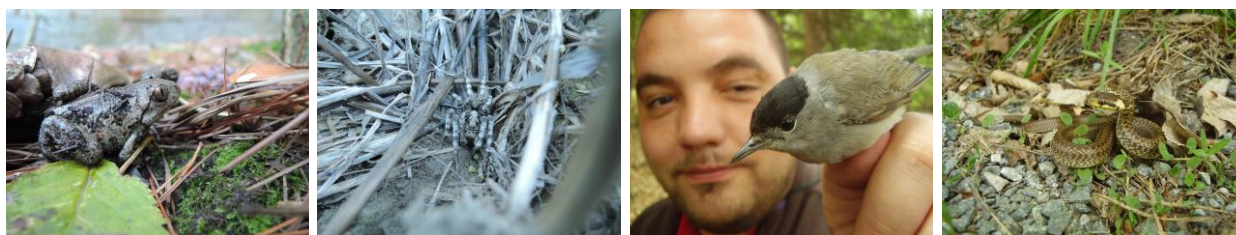
Eugeniusz Kornel Bałon sa narodil 1. augusta 1930 na území tešínskeho Sliezska v meste Orlová. Tam absolvoval poľskú základnú školu a gymnázium (*Polskie Gimnazjum Realne im. Juliusza Słowackiego*) a maturoval v roku 1949. V tom istom roku sa zapísal na Prírodovedeckú fakultu Karlovej univerzity v Prahe. Promoval v roku 1953 na Biologickej fakulte UK (vznikla rozdelením Prírodovedeckej fakulty) a bol mu udelený titul promovanej biológ.

prof. RNDr. Eugeniusz K. Balon

(*1. august 1930 – † 4. september 2013)

Po promócii nastúpil ako odborný pracovník na Štátnu rybársku a hydrobiologickú výskumnú stanicu v Trnave a o rok neskôr prešiel na jej detašované Ichtyologické pracovisko do Bratislavy na Železnú studienku, ktoré – keď ho v roku 1956 prevzala Slovenská akadémia vied – dostalo názov Laboratórium rybárstva. Na Prírodovedeckej fakulte UK v Prahe mu udelili vedeckú hodnosť kandidáta biologických vied (1962) a akademický titul RNDr. (1966), v roku 1964 mu Prezídium ČSAV priznalo vedecký kvalifikačný stupeň II. a. – samostatný vedecký pracovník.

V rokoch 1967–1971 pôsobil ako expert Organizácie spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO) pri výskume priehradného jazera Kariba na rieke Zambezi v Zambii. Do Československa sa však nevrátil, rozhodol sa emigrovať. Usadil sa v kanadskej provincii Ontario a v roku 1972 prešiel na univerzitu v meste Guelph, kde pôsobil vo funkcii docenta (1972–1976) a riadneho profesora (1976–1995), v roku 1995 bol menovaný emeritným profesorom.

Po odchode do dôchodku v roku 1995 intenzívne cestoval, prednášal a viedol semináre v mnohých krajinách (Južná Afrika, Papua Nová Guinea, Austrália, Taiwan, Slovensko, Česká republika, USA). Zomrel 4. septembra 2013 v spánku vo svojej rezidencii v Rockwoode v kanadskej provincii Ontario.

Prof. E. K. Balon bol zakladateľom medzinárodného karentovaného časopisu *Environmental Biology of Fishes*; bol jeho šéfredaktorom 27 rokov (1975–2002). Začal vydávať knižnú sériu *Perspectives in Vertebrate Science* (6 zväzkov v rokoch 1980–1989) a tiež sériu *Developments in Environmental Biology of Fishes* (22 zväzkov v rokoch 1981–2002). Založil časopis *Guelph Ichthyological Reviews* a bol spoluredaktorom jeho prvých štyroch vydaní (1., 1990 až 4., 1996). Bol jedným zo zakladateľov medzinárodnej organizácie na ochranu latimerii – *Coelacanth Conservation Council*. V roku 1995 sa stal čestným členom Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV.

Je autorom (spoluautorom) 335 publikácií, z toho 11 kníh, 32 knižných kapitol a 151 pôvodných článkov v recenzovaných vedeckých časopisoch. Publikoval pod menami Eugeniusz, Evžen, Eugen a Eugene Balon; od roku 1958 kedy-tedy a od roku 1966 už dôsledne aj so skratkou druhého mena (Kornel).

Spektrum jeho publikácií bolo už od začiatku pestré; zaujal predovšetkým štúdiami o rozmnožovaní a ontogenéze rýb. Jeho práca „Rast plotice a revízia hlavných metód jeho určovania“ publikovaná vo vydavateľstve SAV v Bratislave roku 1955, dlhé roky slúžila ako návod a vzor pre ichtyológov v bývalom Československu. Významné boli tiež publikácie súvisiace s výstavbou vodného diela Gabčíkovo „Ichtyofauna československého úseku Dunaja“ (1966) a „Vývoj ichtyofauny Dunaja, jej súčasný stav a pokus o prognózu ďalších zmien po výstavbe vodných diel“ (1967). Trvalým odkazom pre nás však ostáva kniha „Ryby Slovenska“ (1967).

Africký pobyt zavŕšil v roku 1974 knihou „Fishes of Lake Kariba“ a koeditovaním monografie „Lake Kariba – man-made tropical ecosystem in Central Africa“. Venoval sa aj naďalej reprodukcii a ontogenéze rýb, veľmi dôležitými prácami sú jeho štúdie o terminológii

intervalov vo vývine rýb a tiež o reprodukčných gildách rýb.

Jeden z hlavných prínosov celoživotného diela Eugena Balona spočíva v jeho revolučnom náhľade na vývinové procesy odohrávajúce sa počas ontogenézy mnohobunkových organizmov. Bol jedným z prvých vedcov na svete, ktorí začali poukazovať na potrebu prepojenia všetkých základných prírodných vied – matematiky, fyziky, chémie a biológie – pri skúmaní ontogenetických procesov. Upozornil na fungovanie termodynamických princípov, najmä nerovnovážnej termodynamiky, ako aj na princípy sebaorganizácie hmoty, či autokatalytické oscilačné reakcie, ktoré zohrávajú v procese ontogenézy a diferenciácie buniek rozhodujúcu úlohu. Sústredil sa predovšetkým na ústredný fenomén vývinovej biológie, ktorým je epigenéza, čiže proces pretavenia genotypu na fenotyp. Epigenézu charakterizoval ako „mechanizmus ontogenéz, ktorý v každej generácii vytvára alternatívne odchýlky, umožňujúce organizmom prežívať v meniacich sa prostrediach, a to buď v podobe altriciálnej (nešpecializovanej) alebo prekociálnej (špecializovanej) formy“. Na základe týchto poznatkov sformuloval teóriu saltatorickej ontogenézy, ako aj teóriu alprehostu a významne tak prispel k rozvoju evolučnej biológie, ktorá aj vďaka nemu zaznamenala výrazný odklon od génocentrického pohľadu a pripisuje plasticite fenotypov v evolučných procesoch podstatne väčší význam ako donedávna prevládajúca moderná syntéza.

V tom čase išlo o veľmi nekonvenčné a výrazne menšinové pohľady na evolučnú biológiu. Z vývinovej biológie sa medzičasom stala jedna z najprogresívnejších biologických disciplín súčasnosti s kľúčovým dosahom na biomedicínu. Najnovšie výsledky experimentálnych výskumov sa prikláňajú na stranu tých vedeckých náhľadov, reprezentantom ktorých bol aj prof. Balon.

Eugen Balon sa nepriamo angažoval aj v ochranárskych aktivitách. Známe sú jeho príspevky o negatívnom vplyve výstavby Vodného diela Gabčíkovo, pričom prognózoval, že hlavné dosahy sa prejaví až po desaťročiach. Nedávne komplexné výskumy bioty Dunaja mu dali za pravdu.

Na počesť prof. Balona sú pomenované dva druhy rýb: európska ostriežovitá ryba *Gymnocephalus baloni* Holčík et Hensel, 1974 a africká cichlida *Tilapia baloni* Trewavas et Steward, 1975. Prof. Balon je spoluautorom opisu ázijského sumca *Glyptothorax jalalensis* Balon et Hensel, 1970.

Máme v pamäti jeho pravidelné návštevy Slovenska (v rokoch 1991 až 2012), pri ktorých nás vždy obšťastnil pútavými prednáškami, obdaroval zaujímavými a potrebnými publikáciami. Navždy si však zapamätáme

jeho humorné a láskavé slová, ktoré boli stálymi sprievodcami jeho komunikácie s nami.

Češ' jeho pamiatke!

Karol Hensel & Vladimír Kováč

Katedra zoológie, Prírodovedecká fakulta Univerzity Komenského

Mlynská dolina B-2, 842 15 Bratislava

e-mail: hensel@fns.uniba.sk, kovac@fns.uniba.sk

Už nie je medzi nami – doc. RNDr. Zdenko Vostál, CSc.

Chod života nezastavíš, dňa 25. novembra 2013 skončil život nezabudnuteľného vysokoškolského pedagóga, vedca a publicistu, dlhoročne pôsobiaceho na Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach.

Tým, ktorí ho poznali menej niekoľko životopisných údajov. Narodil sa 30 decembra 1930 v Brezne nad Hronom. Školské vzdelanie vrátane vysokoškolského získal v Česku. Je absolventom Prírodovedeckej fakulty UK v Prahe, ktorú skončil v odbore zoológie v roku 1953. Po jej ukončení dostal umiestenku na východné Slovensko, kde pracoval ako parazitológ na Krajskej hygienickej stanici v Košiciach, neskôr ako prednosta oddelenia. V rokoch 1953–1958 bol súčasne vedúcim protimalarickej skupiny, kde získal bohaté skúsenosti z terénnej práce. Pri tejto činnosti prioritne v ČSR dokázal rezistenciu synantropného hmyzu proti insekticidom. Z danej problematiky vypracoval doktorskú a kandidátsku prácu (1967). Získané originálne výsledky z porovnávacej hematológie bezstavovcov vyústili do habilitačnej práce (1980). Ostatné roky sa zaoberal faunou a taxonómiou mäkkýšov a obojžvelníkov. Počas svojej vedeckej a pedagogickej praxe dával veľkú dôležitosť terénnej praxi a stal sa dobrým znalcom biotopov východného Slovenska. Získané vedecko-výskumné poznatky vždy publikoval, takže ho možno považovať za dobrého znalca východoslovenskej fauny.

Na Prírodovedeckú fakultu P. J. Šafárika bol pozvaný vtedajším vedúcim katedry zoológie doc. Ivanom Zmorayom, DrSc., už ako uznávaná vedecká autorita, dobré podkutá v terénnej a laboratórnej praxi. Na UPJŠ prednášal zoológiu bezstavovcov, neskôr aj stavovcov, fyziológiu živočíchov a ekológiu. Pre pedagógov zaviedol zoologickú techniku ako povinný predmet. Ku všetkým predmetom vydal učebné texty vo viacerých prepracovaných vydaniach. V roku 1996 bol penzionovaný, ale pokračoval v pedagogickej činnosti na

Technickej univerzite v Košiciach, kde vyučoval aplikovanú zoológiu, na Teologickej fakulte Boromejského v Košiciach, vyučoval biogeografiu a na Ústave experimentálnej veterinárnej medicíny, kde rozvíjal aplikovanú entomológiu.

Pedagogicko-vedecká aktivita doc. Vostála je pozoruhodná. Okrem početných prednášok a terénnych cvičení viedol vyše 80 diplomových prác, bol autorom viac ako stovky pôvodných vedeckých a odborných prác uverejnených v domácich i zahraničných periodikách, ale tiež stovky popularizačných článkov, desiatky a možno stovky televíznych vystúpení, odborných komentárov, adaptácií prekladov a iných popularizačných činností.

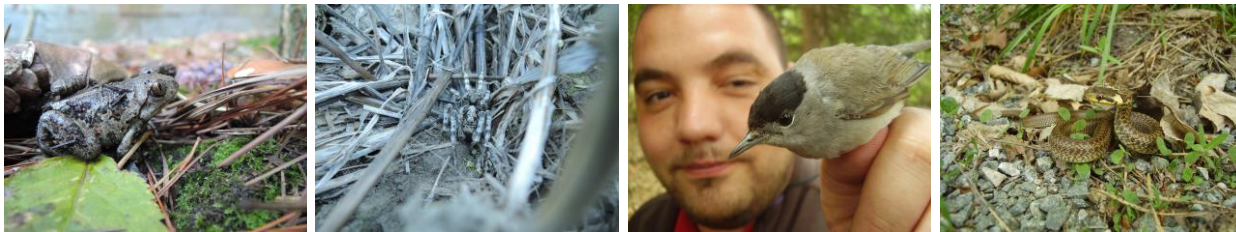
Vychoval celú generáciu biológov – učiteľov, výrazne formoval zoológov, ochranárov i širokú odbornú i laickú verejnosť. Ochrannárska spoločnosť ho pozná z nezabudnuteľných stretnutí na táboroch ochrancov prírody a z bohatej popularizačnej tvorby, ktorú prezentoval takmer týždenne v miestnych komunikačných prostriedkoch. Samozrejme, že naďalej odborne pracoval a svoje poznatky publikoval prevažne v regionálnych časopisoch.

Kto bol doc. dr. Zdenko Vostál? Predovšetkým Európan. Pôvodom talian, ktorý narodil sa na Slovensku, mladosť prežil v Česku a zrelú dlhotrvajúcu mladosť prežil na východnom Slovensku. Obdivovali sme ho pre jeho široké znalosti, podobne ako u doc. Zmoraya, zo zoológie, ekológie a príbuzných disciplín. Vedel urobiť z náročnej a namáhavej práce úprimnú zábavu, nevyhýbal sa ani osvieženiu, ktoré povznesie ducha a poteší telo. Bez zábran sa priznal, čo sa ešte nenaučil, ale čo by mali vedieť jeho žiaci. Okrem rigorózneho vyjadrovania používal, hlavne počas terénnych cvičení na osvieženie, aj slangové výrazy, ktoré spájal s typickým „vostálovským“ humorom.

Bol dlhoročným členom redakčných rád (Mladý prírodovedec, Zborník Východoslovenského múzea, Prírodné vedy ve škole), viac ako 25 rokov bol členom výboru MO SZOP, dlhoročným členom biologickej olympiády. Vypracoval množstvo návrhov na zlepšenie stavu životného prostredia, najmä v Košiciach a okolí, základnú koncepciu výstavby Zoologickej záhrady v Košiciach, ktorá bola prijatá a realizovaná.

Nie vždy sa jeho snaženia, návrhy i kritiky stretli s porozumením, ale nevzdával sa a opäť ich nastoľoval. Samozrejme, že boli aj kritiky, hlavne za jeho bezprostredné trefné vyjadrovanie. Zostal však vždy sám sebou, bez pocitu krivdy a bez nenávisťi.

Rad by som sa vrátil k jeho ľudským vlastnostiam. Vždy mal čas na študentov, odborných pracovníkov, spolupracovníkov na odborné konzultácie. Nemal chuť

„funkcionárčiť“, mentorovať a poučat'. Ako vysokoškolský učiteľ vedel pochváliť, menej karhal. Jeho pedagogické schopnosti boli neprekonateľné. Osobný šarm, vedomosti, interpretačná schopnosť s „vostálovsťou“ nedbalou eleganciou spĺývala do jednotného prejavu, ktorého charakteristickým nositeľom bol iba on – náš pán docent Vostál.

Jozef Terek

Katedra environmentálneho manažmentu, Fakulta manažmentu,
Prešovská univerzita v Prešove
Ul. 17. novembra 1, 080 01 Prešov
e-mail: jozef.terek@unipo.sk

Ladislav Boháčik sedemdesiatpäťročný

Známy milovník slovenskej prírody a karpatských lesov, ornitológ, ochranca prírody, celoživotný zamestnanec Štátnych lesov, dlhoročný člen a funkcionár poľovníckych organizácií, sokoliar, chovateľ zvierat, publicista, aktívny člen viacerých slovenských a českých vedeckých spoločností, človek so srdcom otvoreným prírode Ladislav Boháčik sa dožil v čínorodej práci svojich sedemdesiatichpiatich rokov. Ja osobne rád spomínam na našu spoluprácu v nízkotatranských a oravských podmienkach a jeho pomoc pri tvorbe a dokumentácii zoologických zbierok Prírodovedného múzea Slovenského národného múzea.

Narodil sa 18.6.1938 v severomoravskom Paskove (okr. Frýdek-Místek) v rodine hutníka. Záujem o prírodu ho priviedol k štúdiu na Lesníckej škole v Hranicích na Moravě, kde v roku 1957 aj maturoval. Hneď po maturite nastúpil do zamestnania k Štátnym lesom. Umiestnenku dostal k „Lesnímu závodu Boubín ve Vimperku“ (okr. Prachatic, Juhočeský kraj), kde na poľesí Zátoň strávil niekoľko rokov. Prostredie pod legendárnym Boubínom mu však nestačilo a túžba po karpatskej prírode ho zaviedla do Nízkych Tatier. Roku 1961 nastúpil k Lesnému závodu Čierny Váh a zakotvil v krásnej prírode pod Kráľovou holou. Tu začala naša spolupráca a to konkrétne v okolí poľovníckej chaty „Záturňa“. Práve tu som mal možnosť poznať zanieteného a široko rozhladeného lesníka, ktorému problémy terénnej práce múzejného pracovníka neboli vzdialené. Roku 1963 sa ženil a spolu s manželkou odchádzajú na Oravu. Nastupuje do funkcie technológa na ústredí Lesného závodu Zákamenné. Hovorí sa, že „svet je malý“ a práve tu sme sa stretli po druhý krát pri zberoch pre Prírodovedné múzeum. Náhoda alebo „riadenie osudu“? V každom prípade sa na spoluprácu

s L. Boháčikom dalo spoľahnúť.

V jeho anabáze nasledovali viaceré ďalšie lesné závody. Roku 1965 odchádza do Turca, ktorý sa stáva jeho trvalým domovom. Nastupuje k Lesnému závodu Martin ako vedúci poľesia. V roku 1972 začína pracovať na Lesnom závode Kláštor pod Znievom neskôr ako prevádzkový inšpektor pre pestovnú činnosť a poľovníctvo, potom ako vedúci inšpektor. Jeho lesnícka prax bola naozaj rôznorodá. Postupne prešiel mnohými funkciami od technika na poľesí, technológa na ústredí lesného závodu, vedúceho poľesia, inšpektora pre pestovateľskú a poľovnícku činnosť, vedúceho prevádzkového oddelenia, technika na lesnej správe a vedúceho lesnej správy. Vedúcim Lesnej správy so sídlom v Slovenskom Pravne bol od roku 1978 až do roku 1996. V súvislosti so znižovaním stavu zamestnancov Štátnych lesov (dôvod – reprivatizácia lesov) odchádza roku 1996 do predčasného dôchodku. Až do roku 2011 však pokračuje v lesníckej práci ako odborný lesný hospodár pre lesy v súkromnom vlastníctve.

L. Boháčik spravil pre poznanie a ochranu fauny hlavne stredného Slovenska veľa. Jeho pozorovania a údaje sú presné, vyjadrujúce požiadavku odbornej práce. Je stále spolupracovníkom viacerých vedeckých inštitúcií na území Slovenska a Česka. Spolupracoval so Slovenským národným múzeom v Bratislave, Národným múzeom v Prahe, so Slovenskou zoologickou spoločnosťou pri SAV v Bratislave, s bývalým Ústavom pro výskum obratlovců ČSAV v Brne, so zoologickými záhradami na Slovensku i v Čechách. Je dlhoročným krúžkovateľom vtákov (špecializoval sa hlavne na dravce a sovy, bociany čierne a krkavce), aktívnym členom Skupiny pre výskum dravých vtákov a sov a členom viacerých ornitologických spoločností. Jeho činnosť popularizátora a propagátora myšlienok ochrany prírody bola nepreberná (práca s mládežou, prednášky, spolupráca so slovenským a českým rozhlasom, odchov poranených zvierat, ich liečenie a návrat do voľnej prírody, atď.). Dlhodobo spolupracoval so Slovenským poľovníckym zväzom. Bol skúšobným komisárom budúcich poľovníkov, prednášal skupiny predmetov o zoológii poľovnej zveri, chorobách a jej chove. A tiež bol skúšobným komisárom pre skúšky poľovníckych hospodárov. Za svoju činnosť bol ocenený bronzovou, striebornou a zlatou medailou „Za zásluhy o rozvoj slovenského poľovníctva“.

Na záver iba jediné konštatovanie. Zapisal sa do dejín slovenskej zoológie. Dúfame, že v tejto činnosti nepoľaví a prinesie ešte nové zistenia a údaje. K tomu mu jeho priatelia želajú pevne zdravie a energiu do ďalšej práce.

Personálna bibliografia

1968

BOHAČÍK L., 1968: Tetřev, tetřívek, jeřábek v oblasti Malé Fatry. Myslivost, 1968: 210, Praha.

BOHAČÍK L., 1968: Hnízdění krkavce v chráněné krajinné oblasti Slovenský ráj. Ochrana přírody, Příloha, 8: 37-38, Praha.

BOHAČÍK L., 1968: Několik poznámek k rozšíření a potravě krkavce velkého, *Corvus corax* L., na Slovensku. Vertebratologické zprávy, 1968: 63, Brno.

1969

BOHAČÍK L., 1969: Medvěd. Myslivost, 1969:13, Praha.

BOHAČÍK L., 1969: K rozšíření a bionomii krkavce. Myslivost, 1969: 113, Praha.

BOHAČÍK L., 1969: Pri príležitosti 700. výročia trvania obce Turany. Poľovníctvo a rybárstvo, 21 (1): 12, Bratislava.

BOHAČÍK L., 1969: Hniezdenie krkavca v Slovenskom ráji. Spravodaj Slovenský ráj, chránená krajinná oblasť, 1 (3): 11-13, Poprad.

1970

BOHAČÍK L., 1970: Hniezdenie včelára obyčajného (*Pernis apivorus* L.) v pohorí Malej Fatry. Ochrana fauny, 4 (1): 35-37, Bratislava.

1974

BOHAČÍK L., 1974: Príspevok k poznaniu avifauny krivánskej časti Malej Fatry. Kmetianum, Vlastivedný zborník Turčianskeho múzea Andreja Kmeťa, 3: 179-200, Martin.

1976

BOHAČÍK L., 1976: Hniezdenie kalužiaka červenonohého (*Tringa totanus* L.) v Turci. Kmetianum, 4: 263-269, Martin.

BOHAČÍK L., 1976: Výskyt orlov v Turci. Kmetianum, 4: 271-276, Martin.

1977

BOHAČÍK L., 1977: Bilancovali. Poľovníctvo a rybárstvo, 29 (7): 12, Bratislava.

1978

BOHAČÍK L., 1978: Orešnica perlavá. Poľovníctvo a rybárstvo, 30 (9): 17, Bratislava.

1980

KUPCOVÁ A., BOHAČÍK L., 1980: Avifauna Gaderskej doliny a Blatníckej doliny Chránenej krajinné oblasti Veľká Fatra. Výskumné práce z ochrany prírody, 3C: 277-300, Bratislava.

1983

BOHAČÍK L., 1983: Dravé vtáctvo Turca. Turčiansky poľovník, Spravodaj Okresného výboru Slovenského poľovníckeho zväzu v Martine, 1983 (december): 8, Martin.

BOHAČÍK L., 1983: Zaujímavé nálezy okružkovaných vtákov z Turca. Turčiansky poľovník, Spravodaj Okresného výboru Slovenského poľovníckeho zväzu v Martine, 1983 (december): 14, Martin.

1988

BOHAČÍK L., 1988: Šírenie orla krikľavého (*Aquila pomarina* Brehm) v Turci. Správy Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV, 14: 48-49, Bratislava.

1995

BOHAČÍK L., 1995: Príspevok k poznaniu avifauny hornej Oravy. Zborník Oravského múzea, 1995: 122-128, Dolný Kubín.

2000

BOHAČÍK L., 2000: Zelené příběhy. I. Vydal ARTAD, Olomouc.

2008

BOHAČÍK L., 2008: Naše zvěř. Vydala Neografia, Martin.

DRAVECKÝ M., DANKO Š., OBUCH J., KICKO J., MADERIČ B., KARASKA D., VRÁNA J., ŠREIBR O., ŠOTNÁR K., VRLÍK P.,

BOHAČÍK L., 2008: Diet of the Lesser Spotted Eagle (*Aquila pomarina*) in Slovakia. Slovak raptor journal, 2: 1-18, Bratislava.

2009

BOHAČÍK L., 2009: Zelené příběhy. II. O medvědech a jiné zvířeně. Vydalo Vydavatelstvo P+M, Turany.

2011

BOHAČÍK L., 2011: Zelené příběhy. III. Milá setkání a jiné povídky. Vydalo Vydavatelstvo BEN, Turčianske Teplice.

Branislav Matoušek

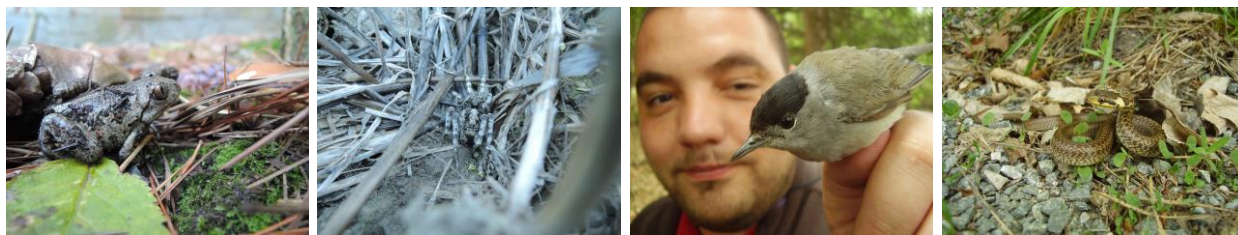
e-mail: bmatousek@chello.sk

* * *

PaedDr. Babó Tibor sedemdesiatročný

Známy nitriansky ochranca prírody, stredoškolský pedagóg, ornitológ, krúžkovateľ vtákov, bývalý múzejný pracovník, člen viacerých vedeckých spoločností a publicista PaedDr. Tibor Babó sa v roku 2013 dožíva svojich sedemdesiatich rokov. Z ornitologickej, teriologickej a regionálnej bibliografie je známy svojimi správami, ktoré prinášali nové poznatky a vo viacerých smeroch znamenali podstatné pokročené v znalostiach o našej prírode. Využívam jeho jubileum, aby som ho čitateľom predstavil a zároveň, aby sa zachytili pre budúcnosť dôležité momenty z jeho biografie.

Tibor Babó sa narodil 6. apríla 1943 v Rimavskej Sobote v rodine štátneho zamestnanca. Základnú deväťročnú školu vychodil v Zlatých Moravciach (1948–1956), kam sa jeho rodina presťahovala. Po skončení tejto školy pokračoval v štúdiách na Gymnáziu Janka Kráľa v Zlatých Moravciach (1956–1960), kde tiež maturoval. Po maturite sa prihlásil na vysokoškolské štúdium na Pedagogickom inštitúte v Nitre, kde obhájil diplomovú prácu „Lov a odchyt lovej fauny v okrese Nitra“. Promoval 16. júna 1964 a získal titul „promovaný učiteľ základnej deväťročnej školy pre predmety prírodopis-zemepis“. Po absolvovaní jednoročnej vojenskej prezenčnej služby nastúpil v septembri 1965 do svojho prvého zamestnania ako učiteľ prírodopisu na Základnej deväťročnej škole v Bábe (okr. Nitra). O rok neskôr však zanechal svoju pedagogickú prax a nastúpil do Okresného domu pionierov a mládeže v Nitre (neskôr Krajskej stanice mladých prírodovedcov) ako vedúci prírodovedného

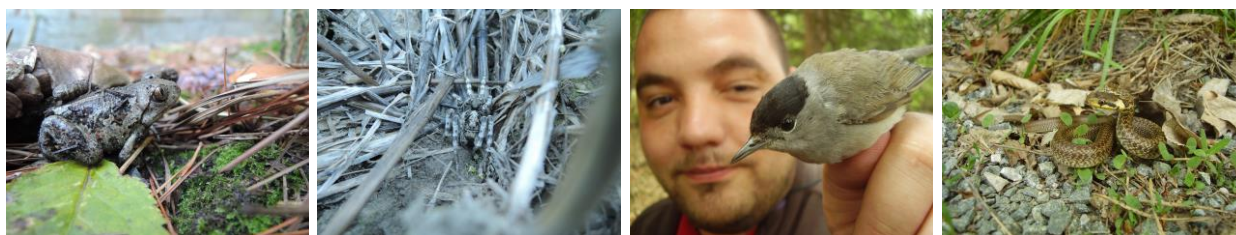
oddelenia. Jeho náplňou sa stali prednášky, vedenie kurzov, venovanie sa práci s mládežou, praktické ukážky chovania a správania sa živočíchov, atď. Zostavoval a redigoval rôzne metodické periodiká pre vedúcich prírodovedných krúžkov ako napríklad „Flora a fauna“, „Akvárium“, „Metodika zalievania do dentakrylu“. Interný časopis „Flóra a fauna“ vychádzala štvrťročne a uverejnil tu prácu „Malé praktikum preparácie stavovcov (chordát)“ v šiestich pokračovaniach. V septembri 1969 prihlasuje sa na externe štúdium na Agronomickej fakulte Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre, no pre enormné zaťaženie v práci absoluuje iba dva semestre. V Krajskej stanici mladých prírodovedcov sa stal známy svojou zanietenosťou a tak sa niet čo čudovať ak mu bolo ponúknuté miesto prírodovedca v bývalom Okresnom vlastivednom múzeu v Nitre (neskôr Oblastnom nitrianskom múzeu), kde nastupuje 1. apríla 1970. Buduje zbierkový fond, realizuje výstavy a pripravuje sa na vybudovanie trvalej prírodovednej (hlavne zoologickej) expozície. I napriek svojim povinnostiam nezabúda na svoje ďalšie vzdelávanie a prihlasuje sa na externe postgraduálne štúdium na Pedagogickej fakulte v Nitre a po vykonaní štátnej rigoróznejšej skúšky je 9. decembra 1982 promován a získava titul PaedDr. Nevyhovujúca finančná situácia v múzeu ho však prinútila v roku 1986 ukončiť prácu v tejto inštitúcii a nastupuje na miesto samostatného odborného pracovníka pre vedecko-technický rozvoj a propagáciu vo výrobnom podniku Branko v Nitre, kde pracuje v rokoch 1986–1988. Po troch rokoch mení zamestnanie a stáva sa vychovávateľom na Strednej poľnohospodárskej škole v Nitre, neskôr vo viacerých výrobných sférach a nakoniec sa stáva úspešným živnostníkom v stavebnom sektore v Nitre.

Za svoju prácu na poli poľovníctva bol dvakrát vyznamenaný. Obdržal pamätnú medailu za zásluhy o rozvoj časopisu „Poľovníctvo a rybárstvo“ a 1. júla 1978 mu bola udelená bronzová medaila „Za významné zásluhy o rozvoj slovenského poľovníctva“.

Obraz vykonanej odbornej práce pri sedemdesiatke nášho jubilanta najlepšie vyjadruje jeho osobná bibliografia. Jeho najväčším úspechom bolo zistenie nového druhu vtáka pre územie bývalého Československa a to kukavice chochlatej (*Clamator glandarius*). Ďalšie zistenia pri druhoch *Otis tarda*, *Streptoparia pomarinus*, *Luscinia melanopogon*, *Strix uralensis*, *Ciconia ciconia*, *Aquila rapax*, ale aj losa mokradňového (*Alces alces*) sú trvalým prínosom pre poznanie fauny hlavne Ponitria. Vyjadrujem vieru, že náš jubilant bude i naďalej venovať svoju pozornosť ochrane prírody a fauny vo svojom okolí.

Personálna bibliografia

- 1963
BABÓ T., 1963: Zrazená divá mačka pri Drážovciach, okres Nitra. Hlas ľudu, 10 (48 z 27. 9. 1963), Bratislava.
- 1964
BABÓ T., 1964: Cenný úlovok. (*Felis silvestris*). Poľovníctvo a rybárstvo, 16 (1): 10, Bratislava.
BABÓ T., 1964: V katastri obce Lužianky odsekla kosačka mladému srncovi tri nohy. Poľovníctvo a rybárstvo, 16 (8): 10, Bratislava.
- 1969
BABÓ T., 1969: Urobili krajskú súťaž. Poľovníctvo a rybárstvo, 21 (3): 12, Bratislava.
- 1972
BABÓ T., ČERNÍK K., 1972: Konzervovanie veľkých biologických preparátov lyofilizáciou. Múzeum, 12 (2): 69-72, Bratislava.
- 1973
BABÓ T., 1973: Chytali zajace a jarabice. Poľovníctvo a rybárstvo, 25 (4): 17, Bratislava.
BABÓ T., 1973: Sova dlhochvostá karpatská na západnom Slovensku. Poľovníctvo a rybárstvo, 25 (5): 9, Bratislava.
- 1974
BABÓ T., 1974: Vydarený pokus s privabovaním bociana bieleho na nové hniezdisko. Ochrana prírody, príloha Ochrana prírody, 29 (10): 37-38, Praha.
BABÓ T., 1974: Nepodceňujme dohľadávku. Poľovníctvo a rybárstvo, 26 (9): 6, Bratislava.
BABÓ T., 1974: Sokoliarstvo u nás opäť oživa. Život, 24 (51): 29, Bratislava.
BABÓ T., SOVIŠ B., 1974: Stretnutie sokoliarov. Nitriansky hlas, 15 (39), Nitra.
- 1975
BABÓ T., 1975: Bocian biely v okrese. Nitriansky hlas, 16 (28 z 15. 7. 1975), Nitra.
BABÓ T., 1975: Bociany potrebujú našu pomoc. Život, 25 (15): 14-17, Bratislava.
BABÓ T., 1975: Čo prezrádzajú obrúčky na nôžkach sťahovacích operencov. Život, 25 (39): 30-33, Bratislava.
BABÓ T., ŠTOLLMANN A., 1975: Výskyt sovy dlhochvostej karpatskej (*Strix uralensis macroura* Wolf, 1810) na území západného Slovenska. Zborník Slovenského národného múzea, Prírodné vedy – Acta rerum naturalium Musei nationalis slovaci, 21: 269-271, Bratislava.
BABÓ T. (chyba tlače !!! – správne má byť BABÓ T.), 1975: IV. Stretnutie sokoliarov. Poľovníctvo a rybárstvo, 27 (1): 19, Bratislava.
- 1976
BABÓ T., 1976: Vzduchovka kontra živočích. Nitriansky hlas, 17(25 z 22. 6. 1976), Nitra.
BABÓ T., 1976: Významný seminár. Nitriansky hlas, 17(38 z 21. 9. 1976), Nitra.
BABÓ T., 1976: Drop veľký v okrese Nitra. Poľovníctvo a rybárstvo, 28 (7): 11, Bratislava.
BABÓ T., 1976: Prvá sokoliarska výstava. Poľovníctvo a rybárstvo, 28 (8): 17, Bratislava.
BABÓ T., 1976: Priateľ a pomocník človeka. Život, 26 (6): 35, Bratislava.

1977

- BABÓ T., 1977: Výskyt sovy dlhochvostej (*Strix uralensis macroura*) v okrese Nitra. Falconiana, súbor referátov z celoštátneho seminára „Dravé vtáky – Nitra 1976“, 1: 11-13. Vydal Ústav experimentálnej fytopatológie a entomológie Slovenskej akadémie vied, Sekcia ochrany fauny Slovenskej zoologickej spoločnosti SAV a Sekcia ochrany vtáctva Československej ornitologickej spoločnosti.
- BABÓ T., 1977: Biologická ochrana poľnohospodárskych plodín. Falconiana, súbor referátov z celoštátneho seminára „Dravé vtáky – Nitra 1976“, 1: 72-74. Vydal Ústav experimentálnej fytopatológie a entomológie Slovenskej akadémie vied, Sekcia ochrany fauny Slovenskej zoologickej spoločnosti SAV a Sekcia ochrany vtáctva Československej ornitologickej spoločnosti.
- BABÓ T., 1977: Vzpomienka na Dr. Jozefa Nagya-Chrenóczyho (25.7.1818 - 11.2.1892). Falconiana, súbor referátov z celoštátneho seminára „Dravé vtáky – Nitra 1976“, 1: 105-107. Vydal Ústav experimentálnej fytopatológie a entomológie Slovenskej akadémie vied, Sekcia ochrany fauny Slovenskej zoologickej spoločnosti SAV a Sekcia ochrany vtáctva Československej ornitologickej spoločnosti.
- BABÓ T., 1977: Vzácné jubileum. (Doc. Čepelák 60-ročný). Nitriansky hlas, 18 (20 z 17. 5. 1977), Nitra.
- BABÓ T., 1977: Zasadnutie zoológov. Nitriansky hlas, 18 (24 z 14. 1. 1977), Nitra.
- BABÓ T., 1977: Vzácný živý doklad. Nitriansky hlas, 18 (31 z 2. 8. 1977), Nitra.
- BABÓ T., 1977: Vzduchovka kontra živočích. Nitriansky hlas, 18 (31), Nitra.
- BABÓ T., 1977: Vrátili ich prírode. Nitriansky hlas, 18 (35 z 30. 8. 1977), Nitra.
- BABÓ T., 1977: Obet' vzduchovkára. Poľovníctvo a rybárstvo, 29 (5):17, Bratislava.
- BABÓ T., 1977: Orol stepný na Slovensku. Poľovníctvo a rybárstvo, 29 (10): 14, Bratislava.
- BABÓ T., 1977: Príspevok k nidobiológii bociana bieleho európskeho (*Ciconia ciconia ciconia* L.) v okrese Nitra a blízkom okolí. Západné Slovensko, 4: 36-60, Trnava.
- BABÓ T., 1977: Významné osobnosti a diela. Záujem zoológov o Nitru. Život a kultúra mesta Nitry, 1 (9): 22, Nitra.
- BABÓ T., 1977: Dropov stále ubúda. Život a kultúra mesta Nitry, 1 (11): 25, (12): 29, Nitra.

1978

- BABÓ T., 1978: Významný objekt bádania. Nitriansky hlas, 19 (2 z 10. 1. 1978), Nitra.
- BABÓ T., 1978: Záchrana mláďat bociana bieleho. Pamiatky-príroda, 1978 (1): 38-40, Bratislava.
- BABÓ T., 1978: Voda – biologický faktor. Život a kultúra mesta Nitry, 2 (1): 28, Nitra.
- BABÓ T., 1978: Výskyt sovy dlhochvostej (*Strix uralensis macroura*) v okrese Nitra. In: SEDLÁČEK K., PECINA P. (eds.) et coaut.: Sborník referátů a příspěvků z celostátní pracovní porady „Dravce 1977“, Davle u Prahy, 6. – 9. 9. 1977. I. díl. Str. 13. Vydalo Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje, Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, Praha a Ústřední výbor Českého mysliveckého svazu, Brno.
- BABÓ T., 1978: Biologická ochrana poľnohospodárskych plodín. In: SEDLÁČEK K., PECINA P. (eds.) et coaut.: Sborník referátů a příspěvků z celostátní pracovní porady „Dravce 1977“, Davle u Prahy, 6. – 9. 9. 1977. I. díl. Str. 26-27. Vydalo Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje, Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, Praha a Ústřední výbor Českého mysliveckého svazu, Brno.
- ZRUBEC L., BABÓ T., 1978: Sokoliari. Život, 28 (29): 36-37, Bratislava.

1979

- BABÓ T., 1979: Výskyt dropa veľkého eurosibírskeho (*Otis tarda tarda* Lin., 1758) na nových lokalitách západného Slovenska. Biológia, 34 (8): 673-676, Bratislava.
- BABÓ T., 1979: Oheň v prírode. Nitriansky hlas, 20 (15 z 10. 4. 1979), Nitra.
- BABÓ T., 1979: Seminár preparátorov. Nitriansky hlas, 20 (37 z 11. 9. 1979), Nitra.
- BABÓ T., 1979: Aktuálne otázky ochrany prírody a práca s mládežou. Poľovnícky spravodaj Okresného výboru Slovenského poľovníckeho zväzu, 1979 (jún): 30-32, Nitra.
- BABÓ T., 1979: Po ohni púšť. Zabráňme nezmyselnému vypaľovaniu prírody. Život, 29 (20), Bratislava.
- BABÓ T., 1979: Naš pravidelný zimný hosť. (*Bombycilla garrulus*). Život a kultúra mesta Nitry, 3 (4): 13-14, Nitra.
- BABÓ T., KANUŠČÁK P., 1979: Vtáky (*Aves*) chráneného náleziska Sedlisko a jeho okolia. Západné Slovensko, 6: 234-253, Bratislava.
- HARVANČÍK S., BABÓ T., 1979: Aby neboli len v múzeu. Naše orly. Elektrón, 7 (10): 27, Bratislava.

1980

- BABÓ T., 1980: Klub ornitológov. Nitriansky hlas, 21 (13 z 25. 3. 1980), Nitra.
- BABÓ T., 1980: Bližšie k prírode. Nitriansky hlas, 21 (39), Nitra.
- BABÓ T., 1980: Vynikajúci lekár a prírodovedec. (Dr. Jozef Nagy-Chrenóczy). Život a kultúra mesta Nitry, 4 (2): 28-29, Nitra.
- BABÓ T., 1980: Bociany. Život a kultúra mesta Nitry, 4 (4): 12-13, Nitra.
- BABÓ T., 1980: Potrebujú našu opateru. Život a kultúra mesta Nitry, 4 (10): 27, Nitra.

1981

- BABÓ T., 1981: Chránime naše sovy. Nepredajná publikácia. Str. 1-44. Vydal Slovenský poľovnícky zväz, Bratislava.
- BABÓ T., 1981: Invázny výskyt chochláčov severských (*Bombycilla garrulus* L.) v Nitre a v blízkom okolí. Zborník Slovenského národného múzea, Prírodné vedy – Acta rerum naturalium Musei nationalis slovenici, 27: 141-146, Bratislava.
- BABÓ T., 1981: Pomorník veľký. Poľovníctvo a rybárstvo, 33(7):16, Bratislava.
- BABÓ T., 1981: Ďalší doklad o výskyte pomorníka stredného (*Stecorarius pomarinus* Temm., 1815) na Slovensku. Spravodaj Oblastného nitrianskeho múzea, 1: 46-48, Nitra.
- BABÓ T., 1981: Doklad o výskyte šašiniarika tenkozobého (*Luscinola melanopogon* Temm.) na chránenom nálezisku „Parížske močiare“ a niekoľko ornitologických poznámok. Spravodaj Oblastného nitrianskeho múzea, 1: 49-56, Nitra.
- BABÓ T., 1981: Vtákom udržiavajme raj. Život, 31 (37): 31-33, Bratislava.
- BABÓ T., 1981: Chránené vtáky. K 1. Aprílu - Dňu vtákov. Život a kultúra mesta Nitry, 5 (4): 14, Nitra.
- BABÓ T., 1981: Vodné vtáctvo na rieke Nitre. Život a kultúra mesta Nitry, 5 (5): 23-25, Nitra.
- BABÓ T., 1981: Chránime si ich. Život a kultúra mesta Nitry, 5 (9): 22, Nitra.
- BABÓ T., 1981: Výskyt dropa veľkého (*Otis tarda* L.) v okrese Nitra. Poľovnícky zborník – Folia venatoria, 10-11: 43-49, Bratislava.

1982

- BABÓ P., 1982: Avifauna Gedrianskych mokrých lúk a Štátna prírodná rezervácia Žitavský luh. Prehľad odborných výsledkov. I. Západoslovenský tábor ochrancov prírody, Nitra.

1983

- BABÓ T., 1983: Príspevok k avifaune Gedrianskych mokrých lúk na

- strednom toku rieky Žitavy. Muzeálny spravodaj, 1983: 9-16, Západoslóvenské múzeum, Trnava.
- BABÓ T., 1983: Rýchla a spoľahlivá preparácia a konzervácia stavovcov. Muzeálny spravodaj, 1983: 38-40, Západoslóvenské múzeum, Trnava.
- BABÓ T., 1983: Fixácia hniezd vtákov pre muzeálne zbierky disperznými lepidlami. Muzeálny spravodaj, 1983: 41-44, Západoslóvenské múzeum, Trnava.
- BABÓ T., 1983: Prečo vtáci spievajú. Nitriansky hlas, 24 (14 z 6. 4. 1983), Nitra.
- BABÓ T., 1983: Spevavá ozdoba prírody. Život a kultúra mesta Nitry, 7 (4), Nitra.
- 1984
- BABÓ T., 1984: A szélesfarkú halfarkas (*Stercorarius pomarinus*) újabb előfordulása Szlovákiában. *Aquila*, 91: 198, Budapest.
- BABÓ T., 1984: Vrana alebo havran? Život a kultúra mesta Nitry, 8 (2): 22, (3): 22-25, Nitra.
- BABÓ T., 1984: Každý druh má právo na život. Život a kultúra mesta Nitry, 8 (7): 18-19, Nitra.
- BABÓ T., 1984: Návrat vtákov rodnej prírode. Život a kultúra mesta Nitry, 8 (11): 16-17, Nitra.
- 1985
- BABÓ T., 1985: Boj o život bieleho bociana. Nitriansky hlas, 26 (44 z 29. 10. 1985), Nitra.
- BABÓ T., 1985: Los v našom okrese. Nitriansky hlas, 26 (50 z 10. 12. 1985), Nitra.
- BABÓ T., 1985: Krúžkovanie vtákov. Nitriansky hlas, 26 (51 z 17. 12. 1985), Nitra.
- BABÓ T., 1985: Odchov a adaptácia vtákov. Poznaj a chráň, '85 (2): 11, Bratislava.
- BABÓ T., 1985: Príspevok k rozšíreniu bociana bieleho (*C. ciconia*) v okrese Nitra v roku 1984. *Rosalia*, 2: 265-272, Nitra.
- BABÓ T., 1985: Druhý doklad o výskyte orla stepného západného (*Aquila rapax orientalis* Cab., 1854) na Slovensku. *Rosalia*, 2: 273-273, Nitra.
- BABÓ T., 1985: Výsledky ornitologického výskumu na lokalite Žľaby pri Zlatne (Triebeč, Západné Karpaty) v rokoch 1984 a 1985. *Rosalia*, 2: 277-288, Nitra.
- BABÓ T., 1985: Stručný prehľad odborných výsledkov z III. oblastného tábora ornitológov pri Malom Záluží v okrese Nitra. *Rosalia*, 2: 345-350, Nitra.
- BABÓ T., 1985: Za Ľudovítom Šrankom. Nekrológ. *Rosalia*, 2: 387, Nitra.
- BABÓ T., 1985: Avifauna chráneného územia Lužný les Vrbina pri Kameničnej a blízkeho okolia. Prehľad odborných výsledkov Západoslóvenského tábora ochrancov prírody, Lužný les Vrbina pri Kameničnej, 1: 67-75. Vydal Západoslóvenský Krajský národný výbor a Krajský ústav štátnej pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody, Bratislava.
- BABÓ T., 1985: Žije v Tribči. (Salamandra škvrnitá). Život a kultúra mesta Nitry, 10 (3): 22, Nitra.
- 1986
- BABÓ T., 1986: Zlatý kolektív z Trnovca nad Váhom. Hlas ľudu, 32 (181 z 4. 8. 1986), Bratislava.
- BABÓ T., 1986: Falošná láska k prírode. Nitriansky hlas, 27 (1 z 3. 1. 1986), Nitra.
- BABÓ T., 1986: V boji proti škodcom. Nitriansky hlas, 27 (15 z 8. 4. 1986), Nitra.
- BABÓ T., 1986: Aby nám bociany neodlietali. Nitriansky hlas, 27 (31 z 29. 7. 1986), Nitra.
- BABÓ T., 1986: Morka divá. Nitriansky hlas, 27 (34 z 19. 8. 1986), Nitra.
- BABÓ T., 1986: Príspevok k rozšíreniu bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) v okrese Nitra v roku 1984. *Rosalia*, Spravodaj ochrany prírody okresu Nitra a Chránenej krajiny oblasti Ponitrie, 2: 265-271, Nitra.
- BABÓ T., 1986: Druhý doklad o výskyte orla stepného západného (*Aquila rapax orientalis* Cab., 1854) na Slovensku. *Rosalia*, Spravodaj ochrany prírody okresu Nitra a Chránenej krajiny oblasti Ponitrie, 2: 273-276, Nitra.
- BABÓ T., 1986: Výsledky ornitologického výskumu na lokalite Žľaby (Triebeč, Západné Karpaty) v rokoch 1984 a 1985. *Rosalia*, Spravodaj ochrany prírody okresu Nitra a Chránenej krajiny oblasti Ponitrie, 2: 277-288, Nitra.
- BABÓ T., 1986: Stručný prehľad odborných výsledkov z III. Oblastného tábora ornitológov pri Malom Záluží v okrese Nitra. *Rosalia*, Spravodaj ochrany prírody okresu Nitra a Chránenej krajiny oblasti Ponitrie, 2: 345-350, Nitra.
- BABÓ T., 1986: Prvý výskyt južného vtáka. (Kukavica chochlatá). Život a kultúra mesta Nitry, 10 (1): 15, Nitra.
- BABÓ T., 1986: Chráňme roháčov. Život a kultúra mesta Nitry, 10 (3): 22, Nitra.
- BABÓ T., MUTKOVIČ A., 1986: Avifauna Topoľčianskeho Podhradia. Zborník odborných prác Západoslóvenského TOP, II, Topoľčianske Podhradie, 1984, p. 169-173, Bratislava.
- 1987
- BABÓ T., 1987: Na programe intenzifikácia chovu oviec. Nitriansky hlas, 28 (5), Nitra.
- BABÓ T., 1987: Morka divá na Agrokomplexe 1986. Nitriansky hlas, 28 (8), Nitra.
- BABÓ T., 1987: Celoslovenský zraz chovateľov králikov v Nitre. Nitriansky hlas, 28, Nitra.
- BABÓ T., 1987: Branko Nitra pod novým vedením. Nitriansky hlas, 28, Nitra.
- BABÓ T., 1987: Výskyt kukavice chochlatej pri Nitre – prvý doklad pre avifaunu ČSSR. Chránené územia Slovenska, 9: 68, Liptovský Mikuláš.
- BABÓ T., 1987: Výskyt losa mokradňového (*Alces alces* L.) v okrese Nitra v roku 1985. Poľovnícky zborník – Folia venatoria, 17: 191-195, Bratislava.
- BABÓ T., 1987: Nová porážkárská linka v Rimavskej Sobore v prevádzke. Roľnícke noviny, 1987(október), Bratislava.
- BABÓ T., 1987: Kukavica chochlatá (*Clamator glandarius*) – nový druh pre avifaunu Československa. Tichodroma, 1: 6-11, Bratislava.
- BABÓ T., 1987: Neúspešné hniezdenie dropa veľkého (*Otis tarda*) v okrese Nitra. Tichodroma, 1: 112-115, Bratislava.
- BABÓ T., 1987: Populačná dynamika bociana bieleho (*Ciconia ciconia* L.) v okrese Nitra. Zborník Slovenského národného múzea, Prírodné vedy – Acta rerum naturalium Musei nationalis slovaci, 33: 187-202, Bratislava.
- BABÓ T., 1987: Dosiahnuté výsledky v chove a odchove hlucháňa obyčajného (*Tetrao urogallus* L.) v Branko Nitre na farme Červená skala a prognózy záchranného chovu pre ďalšie obdobie. In: zborník „Záchranné chovy a odchovy“, p. 222-226, Nový Jičín.
- 1988
- BABÓ T., 1988: Budeme chovať divé morky. Chovateľ, 6: 125-126, Bratislava.
- BABÓ T., 1988: Výskyt losa obyčajného (*Alces alces* L.) v okrese Nitra v roku 1985. *Rosalia*, 4: 339-345, Nitra.
- VRBA K., BABÓ T., 1988: Morka divá. Poľovníctvo a rybárstvo, 40 (10-11): 418-419, Bratislava.
- BABÓ T., 1988: Odišiel inž. Karol Vrba. Nekrológ. Život a kultúra mesta Nitry, 12 (6): 19, Nitra.

1989

BABÓ T., 1989: Možnosti pre každého. Život a kultúra mesta Nitra, 13 (5): 16, Nitra.

1990

BABÓ T., 1990: Farmový chov hlucháňa. Poľovníctvo a rybárstvo, 42 (5): 14, Bratislava.

1991

BABO, T., KRIŠTÍN A., 1991: Vtáky zoborskej časti Tribča. In: AMBROS, M., GAJDOŠ P. (eds.): Zbor, 2: 331-369, Martin.

1992

BABÓ T., 1992: Vtáče reštitúcie. Nitriansky hlas, 33 (3), Nitra.

Poznámky k biografii v prácach

Anonymus, 1984: Seznam spolupracovníků Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze. Vydala Kroužkovací stanice Národního muzea, Praha.

MATOUŠEK B., MUTKOVIČ A., 1985: Súpis vertebratologických zbierok slovenských múzeí. Vydala Ústredná správa múzeí a galérií, Bratislava.

OKÁLI I., ORSZÁGH I., MATOUŠEK B., HRABOVEC I., 1996: Slovník slovenských zoológov a zoológov so vzťahmi k územiu Slovenska. Vydala Slovenská zoologická spoločnosť a Slovenská entomologická spoločnosť, Bratislava.

Branislav Matoušek
e-mail: bmatussek@chello.sk

* * *

Tibor Babó – 70 rokov

Tibor sa narodil 6. apríla 1943 v Rimavskej Sobote. Do Základnej deväťročnej školy chodil v Zlatých Moravciach a tu, na Gymnázium J. Kráľa v roku 1960 aj maturoval. Štúdium na vtedajšej Pedagogickej fakulte v Nitre ukončil štátnou záverečnou skúškou v roku 1964. Základnú vojenskú službu si odkrútil v Jihlave. Do prvého zamestnania nastúpil v roku 1965 ako učiteľ prírodopisu na Základnej deväťročnej škole v Bábě (okres Nitra). Po roku učenia nastúpil do Okresného domu pionierov a mládeže v Nitre ako vedúci prírodovedného oddelenia (neskôr Krajskej stanice mladých prírodovedcov) a tu pôsobil až do roku 1970. Na základe rozhodnutia Okresného národného výboru v Nitre nastúpil od 1. apríla 1970 do Vlastivedného múzea v Nitre ako zoológ s poverením vybudovať prírodovedné oddelenie a viesť dokumentáciu prírodných artefaktov v nitrianskom regióne. V roku 1982 úspešne absolvoval rigoróznú skúšku (PaedDr.) na Pedagogickej fakulte v Nitre v študijnom odbore Teória vyučovania biológie. Ako zoológ Vlastivedného múzea v Nitre (neskôr Oblastného nitrianskeho múzea) významne prispel k poznaniu ornitofauny okresu a jeho širšieho okolia, čo dokumentuje rad odborných ako aj

populárnych článkov vo viacerých periodikách. Na tomto poste zotrval až do roku 1986, kedy z depozitov múzea odchádza pracovať najprv ako samostatný odborný pracovník do výrobného podniku Branko Nitra (do roku 1988), následne ako vychovávateľ na Strednej poľnohospodárskej odbornej škole v Nitre. Od roku 1990 až do dôchodku sa venoval stavebným prácam, kedy ako živnostník pracoval hlavne v zahraničí.

Už od detstva, hlavne cez prázdniny, ktoré prežíval vo Vlkyni v okrese Rimavská Sobota u starých rodičov, kde sa pri rieke Rimave prehlboval jeho vzťah ku všetkému živému – k prírode, jej ochrane, chovateľstvu a hlavne k pozorovaniu a poznávaniu vtáctva. Tu pod vplyvom svojho krstného otca Ladislava Mišuráka – lesníka, poľovníka a preparátora – nadobudol vzťah a zručnosť k preparovaniu vtákov a cicavcov, k poľovníctvu a k ornitológii. Počas štúdia na vysokej škole udržoval a dopĺňal prírodovedné zbierky školy vlastnými preparátmi a neskôr aj zbierky v prírodovedných kabinetoch základných škôl v okrese Nitra. Po skončení vysokej školy absolvoval poľovnícke skúšky. V tomto smere na školách I. a II. stupňa uskutočňoval prednášky s premietaním vlastných diapozitívov. Bol vedúcim kurzu kandidátov z poľovníctva (1979, 1980) a členom Komisie pre prácu s mládežou pri Ústrednom výbore Slovenského poľovníckeho zväzu v Bratislave.

V Okresnom dome pionierov a mládeže v Nitre, v rámci mimoškolskej činnosti, zakladal a viedol rôzne prírodovedné krúžky, organizoval okresné a krajské prírodovedné súťaže, výstavy a prednášky, ako napr. celoslovenskú Prehliadku prác mladých prírodovedcov, celoslovenské školenie preparátorov, série prednášok na tému Ochrana prírody, vydával metodické časopisy Flóra a Fauna, Akvárium, jednorazové publikácie, ako Receptár čiernobielej a farebnej fotografie a založil klub Aeuidens.

Keď sa prvýkrát v novodobej histórii múzejníctva vo Vlastivednom múzeu v Nitre zakladalo prírodovedné oddelenie, bolo mu ponúknuté miesto zoológa. Tu sa mu naskytla príležitosť zamerať sa viac na terénnu, zberateľskú, výstavnú a publikačnú činnosť. Začal organizovať výskumy a terénne zbery v regióne okresu Nitra a širšom okolí ako základ pre budovanie zbierok prírodovedného oddelenia múzea. Založil aj muzeálny depozitár, preparačné laboratórium, fotokomoru, odbornú knižnicu a sám aj spracovával získaný materiál z terénu preparáciou. Pre zbierkový fond múzea získal viac ako 32 000 kusov zoologických muzeálnych predmetov, 3 000 záberov čierno-bielych fotografií a 1 000 kusov odbornej literatúry. Nadviazal kontakty aj s okolitými múzeami (SNM Bratislava, Hlohovec,

Trnava, Levice, Komárno) a organizáciou ochrany prírody (Správa Chránenej krajiny oblasti Ponitrie).

Tibor Babó sa stal významným a aktívnym členom Československej ornitologickej spoločnosti a Krúžkovacej stanice pri Národnom múzeu v Prahe. Bol aj členom Slovenskej zoologickej spoločnosti, ako aj členom a funkcionárom Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny, ďalej Moravskej ornitologickej spoločnosti, členom Skupiny pre výskum dravcov, členom skupiny pre výskum bahniakov, predsedom sekcie Ochrany fauny pri Okresnom výbore Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny v Nitre a členom Základnej organizácie Slovenského zväzu ochrancov prírody a krajiny Trábeč pri Správe Chránenej krajiny oblasti Ponitrie.

V apríli 1975 sa zúčastnil „Akcii Balt“, dlhodobého medzinárodného ornitologického výskumu v Serrane vo vtedajšej Nemeckej demokratickej republike. Tieto a ďalšie skúsenosti následne využíval v organizácii a realizácii lokálnych a regionálnych prírodovedných výskumov ako bol napríklad kolektívny prírodovedecký výskum Zoborských vrchov v rokoch 1979–1982. Výsledky zoologickej časti tohto výskumu boli publikované v zborníku Zobor 2 (AMBROS & GAJDOŠ eds. 1991). Na základe podkladov z jeho dlhodobých ornitologických výskumov, terénnych prác a odborných správ a článkov vyhlásilo Ministerstvo kultúry v roku 1980 vtáčiu rezerváciu – Chránenú študijnú plochu Žitavský luh. Pripravovali sa projekty vyhlásenia aj ďalších chránených území (napr. Vrábeľská vodná nádrž). Založil a každoročne organizoval odborné ornitologické tábory v okrese Nitra a bol pravidelným aktívnym účastníkom tematických pracovných sekcií okresných, krajských a celoslovenských Táborov ochrancov prírody.

Rozsiahla bola aj jeho prednášková činnosť. Organizoval a uskutočnil niekoľko prednáškových cyklov: Ochrana prírody, Poľovníctvo a ochrana prírody, Naše ryby, Naša príroda, Cyklus prírodovedných prednášok, Príroda vzdialených krajín, pre Severomoravskú ornitologickú spoločnosť na Pedagogickej fakulte v Ostrave cyklus prednášok na tému Vtáctvo ako biologický indikátor zmien životného prostredia na príklade avifauny okresu Nitra. Každoročne bol v porote, alebo viedol študentov pri riešení Biologickej olympiády a Stredoškolskej odbornej činnosti.

V roku 1975 uskutočnil v priestoroch Vlastivedného múzea v Nitre prvú celoštátnu výstavu Sokoliarstvo a ochrana dravých vtákov (v spolupráci s viacerými múzeami a inými organizáciami), ktorú navštívilo 4 000 návštevníkov. Výstava bola inštalovaná v roku 1986 aj

v Chebe. V roku 1976 zorganizoval celoštátny seminár Súčasný stav rozšírenia a ochrany dravých vtákov v Československu, na ktorom sa zúčastnilo 71 odborníkov z celej ČSSR. Predniesol tam referáty Biologická ochrana poľnohospodárskych plodín a Výskyt sovy dlhochvostej karpatskej v okrese Nitra. Venoval sa aj histórii prírodovedy v regióne. Spracoval život a dielo významného nitrianskeho ornitológa a lekára MUDr. J. Nagya – Chrenócziho (1818–1892). V rámci zasadania Západoslovenskej pobočky Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV v Bratislave v Nitrianskom múzeu (19. mája 1977) predniesol dva referáty: Z histórie vývoja zoológie v oblasti Nitry a Gedrianske lúky – navrhovaná štátna prírodná rezervácia. V roku 1980 spracoval scenár a pripravil výstavu Naše vtáky a ich ochrana, ktorú v priebehu troch mesiacov navštívilo 5 300 návštevníkov.

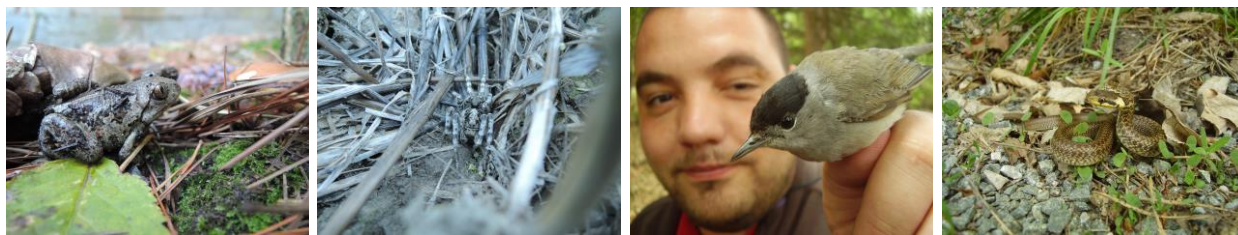
Ako odborný pracovník výrobného podniku Branko Nitra zodpovedal za experimentálnu farmu pre chov hlucháňov (Tetraonidae) na Červenej Skale. Riešenie záchranného chovu hlucháňov publikoval v Zborníku referátov Záchranné chovy a odchovy, Nový Jičín, 1987.

Po ukončení tohto projektu Tibor z pragmatických dôvodov opúšťa svet prírodovedy a stráca sa vo víre udalostí konca 20. storočia. V súčasnosti sa venuje zveľaďovaniu svojho domčeka v príjemnom prostredí nitrianskej štvrte Čermáň ako spokojný a vysmiaty dôchodca. Takto na mňa pôsobil, keď som ho nedávno stretol pri pivku. Bolo to milé a radostné stretnutie, kedy sme pri spomienkach na staré dobré časy strávili zopár pekných chvíľ. Tibor – za seba ale aj v mene výboru Slovenskej zoologickej spoločnosti prijmi od nás virtuálnu kyticu a úprimné poďakovanie za prácu, ktorú si vykonal pre slovenskú zoológiu a pranie ďalších spokojných rokov Tvojho plodného života.

Michal Ambros
Štátna ochrana prírody SR, CHKO Ponitrie
e-mail: michal.ambros@sopsr.sk

Teriologický kurz „Drobné cicavce (hmyzožravce a hlodavce) Slovenska“ – Dropie 2013

Slovenská zoologická spoločnosť pri SAV organizovala v dňoch 10. až 13. októbra 2013 v Stredisku environmentálnej výchovy (SEV) Slovenskej agentúry životného prostredia Dropie teriologický kurz s názvom „Drobné cicavce (piskorotvaré a myšotvaré) Slovenska: praktický kurz determinácie a metód výskumu drobných cicavcov“. Areál SEV Dropie pri Zemianskej Olči

obklopuje Chránené vtáčie územie Ostrovné lúky poskytujúce životný priestor mnohým druhom živočíchov zaradených do prílohy Natura 2000. Kurz bol už tretou mimoriadnou aktivitou spoločnosti; predchádzali mu ornitologický kurz a kurz bioštatistiky v R. Účasť na kurze bola financovaná zo zdrojov SZS. Každý mal plne hradené ubytovanie, občerstvenie a 2-krát denne (obed a večera) teplú stravu privázanú z reštaurácie z blízkeho Kolárova. Účastníci zaplatili len symbolický registračný poplatok – nečlenovia SZS v plnej výške 15,- EUR a členovia SZS zvýhodnený vo výške 5,- EUR.

Počas kurzu prebehlo niekoľko prednáškových blokov, v rámci ktorých sa účastníci mohli oboznámiť so zástupcami drobných cicavcov, metódami ich výskumu, problematikou štúdia ich parazitov a praktickej ochrany (foto V. Kubovčík).

Predseda Slovenskej zoologickej spoločnosti Vladimír Kubovčík na úvod všetkých účastníkov informoval o histórii a aktuálnej činnosti Slovenskej zoologickej spoločnosti a o samotnom teriologickom kurze. Lektormi a garantami kurzu boli doc. Mgr. Ivan Baláž, PhD. (Fakulta prírodných vied Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre) a RNDr. Michal Ambros, PhD. (Štátna ochrana prírody SR, Správa CHKO Ponitre), ktorým asistovali Mgr. Gabriela Augustiničová a Mgr. Peter Klimant (obaja z Fakulty prírodných vied UKF v Nitre). Počas kurzu sa striedali teoretické prednášky s praktickým odchytom drobných zemných cicavcov. Lektori prezentovali nasledovné prednášky: Ako chytiť myš? – Metódy výskumu drobných cicavcov, Hlodavce a hmyzožravce Slovenska – klasifikácia drobných cicavcov, Nepriame metódy výskumu drobných cicavcov, Determinačné kľúče hlodavcov a hmyzožravcov, Výskum drobných cicavcov (I. Baláž); Ektoparazity drobných cicavcov – roztoče a blchy (P.

Klimant, G. Augustiničová), Chránené a ohrozené druhy drobných cicavcov, spôsob ochrany, programy záchrany (M. Ambros).

Rozmiesťňovanie živolovných pascí v ekotóne mokrade a agrocnózy (foto V. Kubovčík).

Kontrola úlovkov v živolovných pasciach prebiehala niekoľkokrát denne, vrátane nočných hodín (foto V. Kubovčík).

Už prvý večer sa začal odchytom drobných zemných cicavcov v ekotóne na rozhraní mokrade s porastom ostrice s trstou a agrocnózy, ako aj na hranici zvyšku mäkkého luhu a agrocnózy a tiež v línii v súvislom ostricovom poraste. Pasce boli kontrolované tri razy počas dňa. Odchytené jedince boli determinované a u každého boli zisťované základné údaje ako hmotnosť tela, veková kategória a pohlavie zvierat'a, merané boli niektoré telesné miery (dĺžka tela, chvosta, zadnej končatiny, výška ušnice...). Všetky údaje boli evidované do terénneho protokolu. Účastníci si prakticky, priamo

v teréne a následne v laboratóriu, vyskúšali postupy spracovania odchyteného materiálu drobných cicavcov a ich parazitov.

Myška drobná (*Micromys minutus*), jeden z viacero odchytených druhov (foto V. Kubovčík).

Odchyty boli veľmi úspešné. Pomocou živolovných pascí bolo získaných niekoľko desiatok jedincov drobných cicavcov z radov piskorotvarých a myšotvarých, ktoré patrili až k 12 druhom: ryšavka žltohrdlá (*Apodemus flavicollis*), ryšavka krovinná (*A. sylvaticus*), ryšavka malooká (*A. uralensis*), ryšavka tmavopása (*A. agrarius*), myška drobná (*Micromys minutus*), myš kopčiarka (*Mus spicilegus*), hrdziak lesný (*Clethrionomys glareolus*), hrabošík podzemný (*Microtus subterraneus*), hraboš poľný (*Microtus arvalis*), hraboš severský (*M. oeconomus*), piskor obyčajný (*Sorex araneus*) a piskor malý (*S. minutus*). Účastníci tak mali vzácnu možnosť na vlastné oči vidieť množstvo zástupcov týchto dvoch druhovo bohatých radov cicavcov.

Stredisko environmentálnej výchovy SAŽP Dropie pri Zemianskej Olči poskytlo výborné zázemie pre teriologický kurz (foto V. Kubovčík).

Teriologický kurz absolvovalo 15 účastníkov z radov pracovníkov štátnej ochrany prírody a pedagógov a študentov vysokých škôl. Akcia prebiehala v príjemnej a priateľskej atmosfére, vhodným spôsobom sa v programe striedali teoretické prednášky s praktickou prácou v teréne a v laboratóriu. Pre účastníkov kurzu bol pripravený praktický obrazový kľúč na určovanie piskorotvarých a myšotvarých cicavcov a niekoľko vedeckých publikácií o biológii a ekológii našich drobných cicavcov z pera oboch lektorov.

Veríme, že kurz splnil svoj cieľ a očakávania účastníkov kurzu boli naplnené. K skvelej atmosfére, bezproblémovej organizácii a hladkému priebehu kurzu prispel významnou mierou aj správca areálu SEV Dropie, Ing. Ladislav Bíro, absolvent štúdia na Fakulte ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene, ktorému týmto vyjadrujeme veľké poďakovanie!

Ivan Baláž¹, Michal Ambros² & Vladimír Kubovčík³

¹Katedra ekológie a environmentalistiky FPV UKF v Nitre
e-mail: ibalaz@ukf.sk

²Štátna ochrana prírody SR, CHKO Ponitrie
e-mail: michal.ambros@sopsr.sk

³Katedra biológie a všeobecnej ekológie FEE TU vo Zvolene
e-mail: kubovcik@tuzvo.sk

* * *

Praktický teriologický kurz pri Zemianskej Olči

V termíne od 10. do 13. októbra 2013 sa v Stredisku environmentálnej výchovy Dropie (Zemianska Olča) uskutočnil praktický kurz o metódach a výskume drobných zemných cicavcov. Garantmi podujatia boli doc. Ivan Baláž (FPV UKF v Nitre) a Dr. Michal Ambros (Regionálne centrum ochrany prírody v Nitre). Kurz bol určený pre všetkých záujemcov o monitoring drobných cicavcov z radov študentov, mladých vedecko-výskumných pracovníkov – začínajúcich teriológov, zamestnancov orgánov ochrany prírody SR ako aj štátnych a mimovládnych organizácií ochrany prírody a ďalších záujemcov a dobrovoľníkov. Cena kurzu bola symbolická aj pre nečlenov SZS.

Ja som sa zúčastnil kurzu z dôvodu rozšírenia si vedomostí z determinácie drobných zemných cicavcov, keďže sa zaoberám inou skupinou živočíchov – pavúkmi, čiže arachnológiou. Obsah kurzu bol veľmi rôznorodý. Hlavnou náplňou kurzu bolo realizovať odchyty drobných zemných cicavcov, pričom sme boli rozdelení do dvoch skupín. V rámci kurzu sme si vypočuli erudované prednášky na rôzne témy. Prednáška

doc. Baláža „Ako chytiť myš? – Metódy výskumu drobných cicavcov“, obsahovala ukážku typov pascí, inštrumenty k živolovnému odchyту, odchytu do sklapovacích pascí a k spracovaniu úlovku, evidencii údajov do protokolu a pod. V druhej prednáške s názvom „Hlodavce a hmyzožravce Slovenska“ charakterizoval (systematicky a ekologicky) drobné cicavce. Kolegovia Mgr. Peter Klimant a Mgr. Gabika Augustiničová nám predniesli prezentáciu na tému „Ektoparazity drobných cicavcov – roztoče a blchy“. Doc. Baláž nám ďalej ozrejmil „Nepriame metódy výskumu drobných cicavcov“, predstavil „Determinačné kľúče hlodavcov a hmyzožravcov“ a upozornil na novú chystanú publikáciu. Dr. Ambros ďalej referoval o „Chránených a ohrozených druhoch drobných cicavcov, spôsobe ich ochrany a programoch záchrany“. Z múzea v Budapešti nás poctil svojou návštevou Dr. András Gubányi. Veľmi významným návštevníkom bol Dr. Andrej Stollmann, ktorý svoju dlhoročnú profesionálnu kariéru zasvätil práve štúdiu drobných cicavcov.

Váženie ryšavky žltohrdlej (*Apodemus flavicollis*) (foto V. Kubovčík).

V areáli SEV Dropie sme si mohli pozrieť maličké „múzeum“ venované dropovi, ktorý tu v minulosti žil (foto V. Kubovčík).

Prekrásne zákutia koryta Dudváhu poskytli príležitosť pre príjemný nenáročný výlet (foto V. Kubovčík).

Atmosféra kurzu bola výborná. Večerné diskusie účastníkov sa niesli v znamení dobrej nálady a zábavy. Keďže bola znížená hladina podzemnej vody, veľmi príjemným spestrením bol výlet do koryta Dudváhu za krásneho slnečného počasia.

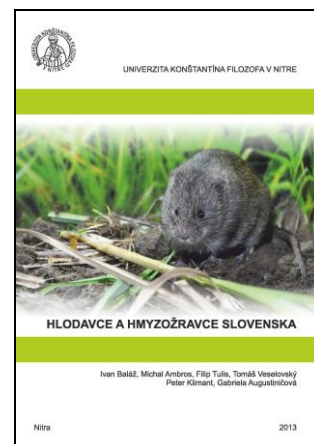
Celkovo môžeme skonštatovať, že kurz sa mi veľmi páčil a bol veľmi vydarený. Len tak ďalej!

Pavel Žila

Katedra ekológie a environmentalistiky FPV UKF v Nitre
e-mail: zilapavel@gmail.com

* * *

Baláž et al., 2013: Hlodavce a hmyzožravce Slovenska – nová vedecká monografia

Len pred pár týždňami vyšla v edícii Prírodovedec na Fakulte prírodných vied Univerzity Konštantína Filozofa

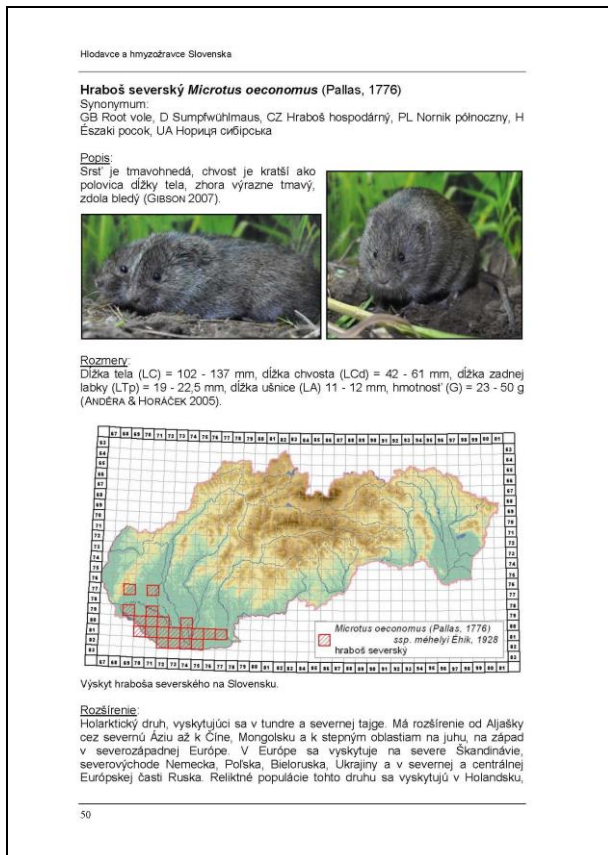

v Nitre, nová vedecká monografia autorského kolektívu Ivan Baláž, Michal Ambros, Filip Tulis, Tomáš Veselovský, Peter Klimant a Gabriela Augustiničová s názvom Hlodavce a hmyzožravce Slovenska.

Vedecká monografia je spracovaná na 198 stranách; do textu publikácie je zaradených mnoho fotografií jednotlivých druhov, tabuliek a máp. V úvodných častiach monografie je spracovaná história poznávania drobných cicavcov a metódy ich výskumu. V ďalšej časti je spracovaný systematický prehľad hlodavcov a hmyzožravcov Slovenska (41 druhov), vývoj fauny drobných cicavcov a vplyv nadmorskej výšky na synúzie drobných cicavcov v našich podmienkach. Autori spracovali metódy determinácie hlodavcov a hmyzožravcov a zostavili kľúč na určovanie zástupcov týchto dvoch taxonomických skupín na základe somatických a kraniologických znakov. V poslednej časti je prezentovaná ochrana hlodavcov a hmyzožravcov v podmienkach Slovenska.

Publikácia sa prioritne zaoberá problematikou tzv. drobných zemných cicavcov. Drobné zemné cicavce nie sú ani taxonomickou a ani ekologickou kategóriou, nakoľko k nim zaraďujeme druhy a skupiny blízke skôr morfológiou (veľkosťou a hmotnosťou) ako inými atribútmi. K drobným cicavcom radíme viaceré ekologické skupiny cicavcov: arborikolné, subteránne, terikolné i semiakvatické. Všetky skupiny sú však viac alebo menej viazané na pôdu. Preto označenie drobné zemné cicavce vymedzuje nielen ich veľkosť a hmotnosť, ale aj väzbu na pôdu. Z taxonomického hľadiska do tejto kategórie patria rady hmyzožravce (Eulipotyphla) a hlodavce (Rodentia). Z ekologického pohľadu sa jedná o živočíchy, ktoré patria k identickej životnej forme a označujú sa ako semifosoriálne druhy. Na druhej strane sú zástupcovia z oboch študovaných radov nastavení na inú potravnú stratégiu (realizujú odlišnú trofickú niky). Pre úplnosť a kompletizáciu druhej bohatosti radov Eulipotyphla a Rodentia sú do publikácii zaradené a spracované aj druhy väčších rozmerov.

Drobné zemné cicavce boli oddávna objektom záujmu človeka, pričom postoj človeka k nim sa postupne menil. V minulosti sa pozornosť sústreďovala na ich negatívny vplyv a škody, ktoré spôsobovali na hospodárskych kultúrach. Faktom zostáva, že drobné cicavce sú rezervoármi pôvodcov nebezpečných ochorení (pôvodcami ochorení sú rôzne patogény). Postupne začali ľudia chápať ich význam aj v pozitívnom zmysle, pričom začali využívať drobné zemné cicavce ako laboratorné a kožušinové zvieratá. Drobné zemné cicavce sa vyznačujú veľkou rozmanitosťou foriem a životných stratégií. Sú vhodné objekty pre štúdium a ekologické modelovanie. Veľmi flexibilne reagujú na akékoľvek zmeny kvality životného prostredia, preto slúžia ako bioindikátory pri monitorovaní jeho stavu. Na druhej strane obsadzujú rôzne typy biotopov a sú vysoko adaptabilné a tolerantné ku klimatickým faktorom a do určitej miery sú schopné prežiť exploatáciu prostredia stresujúcim činiteľom. Drobné zemné cicavce sú veľmi vhodnou modelovou skupinou organizmov na vedecké štúdium biologických a ekologických zákonitostí pre ich rýchly životný cyklus (pozornosť je venovaná problematike ich gradačných cyklov), mimoriadnu reprodukčnú aktivitu (veľké množstvo potomstva niekoľkokrát do roka). Ich vysoká natalita je podmienená veľkým počtom mláďat, počtom vrhov za rok a skorou pohlavnou zrelosťou. Krátka gravidita (priemerne 20 – 21 dní) a priemerný počet mláďat 5 – 7 v jednom vrhu dávajú predpoklad exponenciálneho rastu populácie, čiže sú to typickí r-stratégovia.

Ukážka spracovania druhov v monografii „Hmyzožravce a hlodavce Slovenska“. Ako príklad je uvedený hraboš severský (*Microtus oeconomus*).

Napriek obľúbenosti vo vedeckej sfére zostávajú tieto cicavce neatraktívne. Odpudzujúco pôsobia na laickú verejnosť a napriek ich významnosti sa im venuje nízka pozornosť v edukačnom procese. Generalizuje sa ich veľký podiel na šírení rôznych infekčných chorôb ako významných rezervoárových zvierat. Samozrejme, najmä druhy so sklonom k synantropizácii, majú nemalý podiel pri udržiavaní a šírení antropozoonóz. Vôbec sa nezdôrazňuje ich mimoriadny význam v potravnom reťazci, ako koristi pre mnohé druhy predátorov a súčasne ich obrovský podiel na rozširovaní semien rastlín, prevzdušňovanie pôdy svojou podzemnou aktivitou (ich ekologické aktivity v pôdotvornom procese). Navyše hmyzožravce zohrávajú úlohu v regulácii početnosti rôznych druhov bezstavovcov.

Zámerom vedeckej monografie je poukázať na tieto nepopierateľné prednosti druhovo veľmi bohatej skupiny hlodavcov a hmyzožravcov. Zvýšiť informovanosť a povedomie medzi odbornou a laickou verejnosťou na jednej strane a koncentrovať informácie v oblasti teriológie pre odbornú a vedeckú obec. Doposiaľ nie je na Slovensku publikácia, ktorá by kompletne zhrnula poznatky o problematike teriológie. Existuje veľké množstvo rôznych odborných a vedeckých článkov, publikácií a správ, ktoré však nie sú centralizované. A preto mnohé z nich, najmä lokálneho charakteru, unikajú našej pozornosti. Tým sa strácajú cenné, najmä faunistické fakty o ich výskyte.

Predkladaná monografia je výsledkom spracovania rozsiahleho materiálu (takmer 60 tisíc vzoriek hlodavcov a hmyzožravcov) získaného z dlhoročného výskumu, ktorý v roku 1974 začali pracovníci Ústavu experimentálnej biológie a ekológie Slovenskej akadémie vied na Starých Horách. Na výskum kontinuálne naviazali autori monografie (pracovníci Fakulty prírodných vied UKF v Nitre a Správy Chránenej krajiny Ponitrie). Cieľom autorov bolo sumarizovať poznatky vlastného výskumu doplnené literárnymi údajmi o jednotlivých druhoch hlodavcov a hmyzožravcov Slovenska.

V publikácii sú aktualizované kľúče na určovanie hlodavcov a hmyzožravcov Slovenska (určovanie drobných cicavcov na základe vonkajšej fyziognómie, vonkajších anatomicko-morfologických znakov; na základe osteologického materiálu). Osteologický determinačný kľúč je inovatívnym spôsobom doplnený názornou a kvalitnou fotodokumentáciou lebiek drobných zemných cicavcov s dôrazom na niektoré determinačné kraniologické znaky jednotlivých druhov.

Veríme, že publikácia s množstvom doplnených a originálnych údajov a poznatkov nájde svoje uplatnenie v širokom okruhu záujemcov z odbornej

a laickej verejnosti a prispeje k hlbšiemu záujmu o tieto pozoruhodné živočíchy.

Ivan Baláž

Katedra ekológie a environmentalistiky FPV UKF v Nitre
e-mail: ibalaz@ukf.sk

Michal Ambros

Štátna ochrana prírody SR, CHKO Ponitrie
e-mail: michal.ambros@sopsr.sk

Nelka Gloriková s vynikajúcim úspechom aj na Festivale vedy a techniky

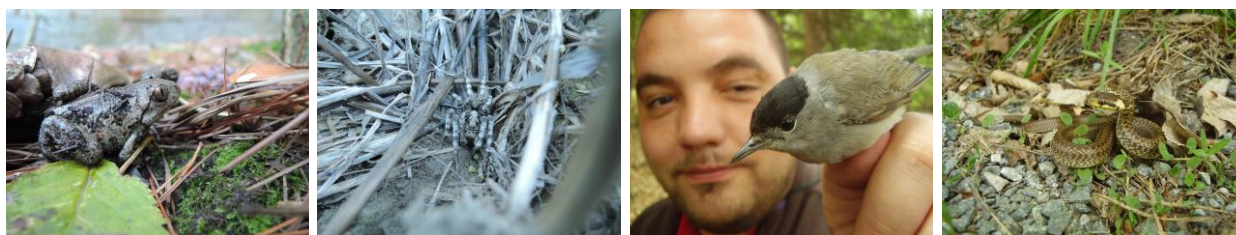
V roku 2013 sa novou členkou Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV stala Nela Gloriková, žiačka základnej školy Mierová vo Svite. Už niekoľko rokov sa venuje pozorovaniu a poznávaniu prírody, pričom svoju pozornosť sústreďuje najmä na vtáky (je aj členkou Slovenskej ornitologickej spoločnosti).

Objektom jej najväčšieho záujmu sa v posledných dvoch rokoch stal vodnár potočný (*Cinclus cinclus*). Preto sa rozhodla pre prácu na projekte s názvom „Monitoring vodnára potočného a podpora jeho hniezdnych možností na rieke Poprad vo Svite“. Tento projekt prezentovala a obhajovala v rámci biologickej olympiády v školskom roku 2012/2013 – po prvenstvách v okresnom a krajskom kole sa jej podarilo zvíťaziť aj v celoštátnom kole biologickej olympiády, ktorá sa konala v apríli 2013 v Bratislave. Zároveň získala i Cenu dekana Prírodovedeckej fakulty UK Bratislava a postup do užšieho reprezentačného výberu Slovenska na medzinárodnú súťaž do Tbilisi.

V tomto školskom roku prezentovala tento projekt po úpravách zodpovedajúcim propozíciám aj na súťažnej prehliadke vedecko-technických projektov žiakov základných a stredných škôl „Festival vedy a techniky 2013“.

Najskôr sa predstavila na Východoslovenskom festivale vedy a techniky v Košiciach, kde svoje projekty prezentovali žiaci ZŠ a SŠ z Košického a Prešovského kraja. V konkurencii 18 projektov mali početnú prevahu projekty stredoškôlkov (zo ZŠ boli iba dva projekty), Nelka sa však nestratila – jej projekt patril k štvorici ocenených a navrhnutých na priamy postup do celoslovenského kola.

Celoslovenské kolo Festivalu vedy a techniky (ďalej len FVaT) sa konalo v Bratislave 14. až 16. novembra 2013. Hlavným organizátorom podujatia bola Asociácia pre mládež, vedu a techniku (AMAVET). Záštitu nad

týmto podujatím prevzal vedec profesor Ján Vilček z New Yorskej univerzity, Slovák žijúci a pôsobiaci v USA, mikrobiológ, nositeľ ocenenia za technický pokrok, ktoré mu tento rok udelil prezident Barack Obama.

Nela Gloriková pri obhajobe svojho projektu na panelovej prezentácii pred členmi poroty na Festivale vedy a techniky (foto D. Božová).

Nelka preberá ocenenie od Dávida Richtera, koordinátora Festivalu vedy a techniky (foto D. Božová).

Na pôde Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave sa predstavilo spolu 114 súťažiacich z rôznych kútov Slovenska vo veku do 20 rokov, ktorí prezentovali a obhajovali počas troch dní

spolu 77 projektov. Okrem slovenských účastníkov sa podujatia zúčastnilo i 20 zahraničných študentov zo Španielska, Ruska a Belgicka, ktorí predstavili ďalších 13 projektov. Projekty, ktorými mladí ľudia prezentovali výsledky svojej výskumnej a pozorovateľskej práce z prírodných a technických vied, hodnotila porota zložená z vedcov a vysokoškolských pedagógov. Udelených bolo niekoľko ocenení a postupov na medzinárodné podujatia celosvetového a európskeho charakteru, ktorých dejiskami budú USA, Rusko, Španielsko.

Nela Gloriková zo ZŠ Mierová vo Svite získala najvyššie možné ocenenie v kategórii žiakov základných škôl – bola jej udelená Cena dekana Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave za najlepší vedecký projekt prezentovaný na Festivale vedy a techniky v Bratislave. Podrobnú výsledkovú listinu môžu záujemcovia nájsť na http://www.festivalvedy.sk/read_post.php?id=1231.

Danica Božová
ZŠ Mierová vo Svite
e-mail: danicabozova@sinet.sk

Konferencia „Prínos vedeckých spoločností k rozvoju vedy na Slovensku“

Dňa 29. októbra 2013 sa v Malom kongresovom centre SAV v Bratislave uskutočnila konferencia rady vedeckých spoločností pod názvom „Prínos vedeckých spoločností k rozvoju vedy na Slovensku“. Na podujatí bol prítomný aj zástupca za Slovenskú zoologickú spoločnosť.

V prvom príspevku zástupca predsedu SAV informoval o činnosti akadémie v novom volebnom období. Hlavným bodom bola transformácia SAV na

verejno-výskumné inštitúcie a na zlučovanie ústavov do centier. Potom vystúpili zástupcovia troch vedeckých spoločností: RNDr. Ladislav Šimon, PhD. referoval o prínose Slovenskej geologickej spoločnosti a RNDr. Jana Madejová, DrSc. o prínose Slovenskej ílovej spoločnosti k rozvoju vedy. RNDr. Miroslav Morovics, CSC. prezentoval odborný príspevok o História prírodovedných a lekárskech spolkov v Uhorsku so zameraním na Slovensko. Geologická spoločnosť sa snaží osloviť širokú verejnosť tým, že vydávajú ocenenia, ďakovné listy a oceňujú najlepšie výstupy mladých vedeckých pracovníkov za posledný rok. Ílová spoločnosť bola hýbateľom spoločnej stredoeurópskej konferencie – k Poliakom, Slovákom a Maďarom sa postupne pridali Česi, Nemci, Rakúšanovia a Švajčiari. Historická spoločnosť by mohla našej spoločnosti pomôcť pri príprave informácií o osobnostiach slovenskej zoológie, ktoré plánujeme postupne uverejňovať na budúcich internetových stránkach SZS.

Dr. M. Morovics informoval o tom, že na budúci rok sa model financovania vedeckých spoločností nebude meniť. Zmena by mala nastať až od roka 2015, kedy by sa celková transformácia SAV mala stať realitou.

V rámci diskusie bola predložená požiadavka na vyriešenie financovania účasti zástupcov národných spoločností na zasadnutiach nadnárodných spoločností, pokiaľ sú ich členmi. Keďže sa jedná o reprezentáciu Slovenska, bude v tejto veci vypracovaná žiadosť pre ministrov školstva a zahraničia na vypracovanie schémy financovania, ktorá by umožnila každej spoločnosti raz ročne delegovať svojho zástupcu na stretnutie nadnárodnej spoločnosti do Európy, resp. mimo Európu.

Posledným bodom konferencie bola informácia o príprave publikácie o prínose vedeckých spoločností k vede na Slovensku, v ktorej bude prezentovaná aj SZS.

Ladislav Pekárik
Ústav zoológie SAV v Bratislave
e-mail: ladislav.pekarik@savba.sk

Za cicavcami v Bystrici (po smrti v nebi?)

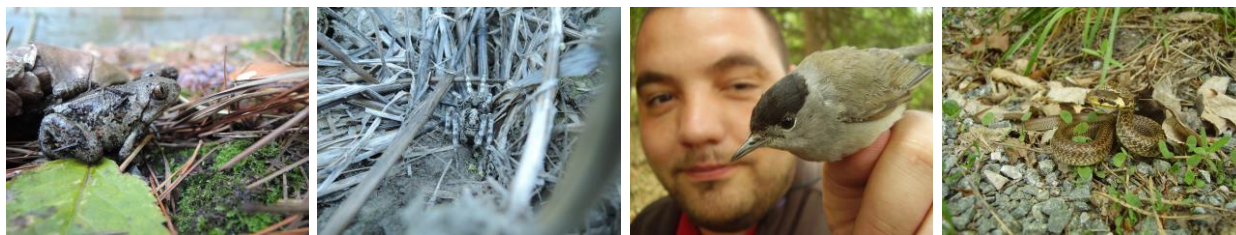
Stretnutie slovenských cicavčiarov tento rok bolo svieže, dobre zorganizované a inšpirujúce. Teda aspoň pre mňa. Často krát sa mi stáva, že keď už v práci dochádzajú sily a elán, tak dobrá konferencia či seminár ma správne namotivuje a nabije novou energiou. Vlastne by som kvalitu konferencie podľa toho mohla merať. A tento krát to znova raz vyšlo. Mám rada tie momenty, keď už pri registračnom stolíku zazriem staré známe tváre

kolegov, či v mnohých prípadoch aj priateľov. S viacerými máme takzvaný konferenčný vzťah. Vidíme sa len na takýchto organizovaných stretnutiach, avšak vždy sa vieme veľmi otvorene a úprimne baviť či v rovinách osobných, ale aj pracovných. Hneď si vymeníme najnovšie strasti i úspechy z práce, snažíme sa prajne si poradiť a pomôcť. Tak teda, ale aby som nevybočila príliš z nejakej chronológie. Tak po takýchto milých zvitaniach sme sa hneď nechali potešiť krstovými záležitosťami. Krstila sa kniha významná, ostatná slovenská cicavčiarcka biblia: „Cicavce Slovenska“. História jej vzniku bola miestami úsmevná, celkový jej zrod bol však dosť ťažký. Ale nečudujem sa, skôr obdivujem, vážne dielo vyžaduje čas. Som aj rada, že ako juvenil v odborných kruhoch nemám kuloárny „background“ ku všetkým vzťahom a peripetiám čo vzniku knihy predchádzali, radšej ostanem v milej atmosfére krstu mliečkom a orieškami a budem po nej zavše siahvať, keď bude treba. Potom som si už len posilnená takmer nikdy nekončiacim prúdom kávy, dobre zabezpečenej organizátormi, lebedila na prezentáciách známych aj mne menej známych ľudí.

Pohľad do pléna na konferencii „Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku“ v Banskej Bystrici (foto R. Malina).

Niekoľko chairmanov zobralo svoju úlohu vážne a miestami malo dodržanie programu i času prezentácií až svetovú úroveň, čo je možno pre niekoho drobnosť, ale na dobrom pocity z konferencie to určite pridá. Musím pochváliť vlastnú netopierársku sekciu, ktorá toto splnila veľmi dobre. Počuli sme už na VOCS klasicky o vydre, ale vyskytli sa aj bobor, šakal, kamzík, rys, jazvec, medveď, či už spomínané netopiere. Škoda prednášok, ktoré neodznali, na Červeného a jeho zavlečené druhy cicavcov som sa celkom tešila. Inovácie v podobe genetických metód zostávajú často krát tunajším publikom nepochopené, no o to rýchlejšie by sme ich mali prijať za svoje (mňa nevynímajúc). Kto v piatok ešte vládol, tak si vypočul Dobrého Človeka (Mariána Číža) a jeho Detské dni svätého Huberta. Ja sa musím priznať, že sme už v kuloároch preberali svoje

netopierárske veci a projekty. Aj keď sme už nevládali, film o africkej antilope by sme si radi pozreli, škoda, že sa nepremietal. Za to romantika pri sviečkach pri vypadávajúcich poistkách počas večerného rautu dostatočne zatienila akýkoľvek film. Pohostenie bolo skvelé, ba až výborné. Okolo stolíkov sa ľudia pozgrupovali podľa záujmov, sympatií, či čohokoľvek iného, hlavne, že zábava a hovor neutíchal. Každopádne mal posledné slovo nekompromisný vrátnik. No niektorí vytrvalejší sme sa nedali a nechali sme sa vtiahnuť do ďalších odborné-neodborných hovorov pri zabávajúcej sa omladine v susediacom internátnom V-klube. Verím, že je každému jasné, že gro spolupráca a nápadov vzniká pri druhom pivku práve v takomto prostredí. Kto na druhý deň ráno nemal internátne raňajky, má naozaj čo ľutovať, lebo už dávno ma v mojom veku nikto taktne neupozornil, že si môžem zobrať dva rožky a chleba koľko chcem. Po krátkej noci ma to krásne vtiahlo do detských časov. Živočíchy z prednášok druhého dňa som už nechronologicky vymenovala vyššie. Každopádne musím sa priznať, a možno na to doplatím, štatisticky viac ma za oba dni oslovili prednášky mojich rovesníkov. Viac k tomu dodať asi nechcem. Možno je to aj tým, že k poľovníckym témam nemám vzťah, snáď pre večné netopierársko-poľovnícke spory. A asi tomu len nerozumiem. Po úspešnom odznení prednášok druhého dňa sa ešte stala milá vec a to oceňovanie. Vecné ceny za študentské prezentácie, a nie len také hocijaké (mikroskop a binokulárnu lupu), dostali dvaja mladí chalani, ktorí si to podľa mňa právom zaslúžili a veľmi som im to priať. Laci Naďo od netopierov a Jakub Kubala, rysiar.

Ceny za najlepšie študentské prezentácie získali Ladislav Naďo (vľavo) a Jakub Kubala (vpravo) (foto P. Urban).

Postery porota tento rok nehodnotila, pretože ani jeden zo študentov nebol prítomný na posterovej sekcii a nejako s nimi aj súhlasím. Tak, tak asi.

Ďakujeme organizátorom, dobre bolo. A že kde má byť ďalšia konferencia? Či v Bystrici, či vo Zvolene? Podľa mňa je to úplne jedno, pretože kto chce prísť a má chuť, tak príde kdekokoľvek. Hlavne, nech sa opäť stretneme a vzájomne si dobijeme baterky.

Edita Miková

Katedra zoológie, Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach
e-mail: editamikova@gmail.com

* * *

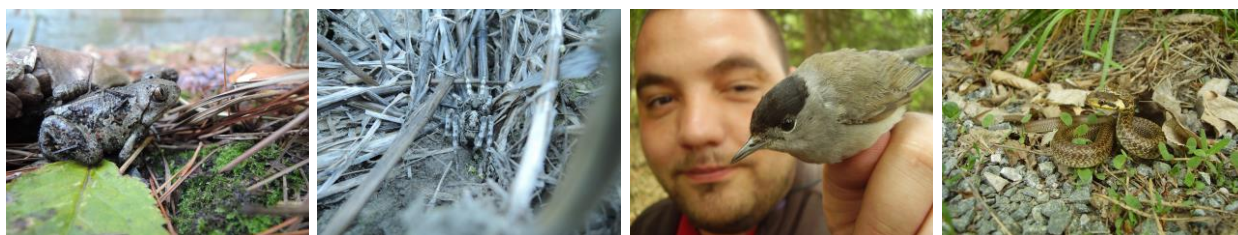
Výstava fotografií Mateja Žiaka na Prírodovedeckej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach

V zimnom semestri sú priestory (foyer a schodište) budovy Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach na Moyzesovej ul. 11 spestrené veľkoplošnými fotografiami živočíchov Mateja Žiaka.

Vpravo autor vystavovaných fotografií Matej Žiak a vedľa neho vľavo Andrej Mock, ktorý prevzal záštitu nad prípravou výstavy na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ v Košiciach (foto P. Luptáček).

Autor, mladý biológ (momentálne entomológ v Múzeu Andreja Kmeťa v Martine), priniesol kolekciu vydarených detailných záberov vodných a suchozemských živočíchov z našej prírody nazvanú „Zoologický koktejl“, z ktorých viacero spĺňa i vyššie umelecké kritériá (ďalšie fotky nájdete na stránke www.wildlifephotobrothers.com). Výrazne oživil predsa len trochu sterilne pôsobiace priestory postupne obnovovanej budovy, kde sídlia biologické a chemické katedry. Vernisáž výstavy bola 25. septembra 2013

a výstava potrvá do 10. februára 2014. Prebehla bez veľkej parády, veľmi si ale ceníme možnosť zoznámenia sa s Matejom a jeho prácou a navyše aj milou rodinkou, ktorá sa podujatia zúčastnila. Okrem estetických hodnôt treba pripomenúť, že živočíchy na fotkách sú determinované do druhu, čo je určite cenná pridaná hodnota minimálne pre študentov biológie. Po vernisáži mal Matej prednášku o fotografovaní vo voľnej prírode – spojil zážitky s praktickými skúsenosťami a radami. Prednáška bola v rámci tzv. zoologických seminárov, ktoré na fakulte druhý rok úspešne organizujú Marcel Uhrin a Edita Miková. Na výstavu sú jednoznačne kladné ohlasy od vnímavých ľudí, od akademikov z rôznych odborov cez študentov po údržbárov a upratovačky. Padlo už niekoľko nápadov na nadviazanie na výstavu niečím podobným (mikrofotografie a pod.), uvidíme, čo sa podarí. Výstava fotografií Mateja Žiaka v budúcom roku poputuje na Prešovskú univerzitu a určite ju odporúčam aj záujemcom z ďalších inštitúcií. Praktická poznámka: fotografie sú v hliníkových rámoch, bezproblémovo sa inštalujú na steny či drevo (zavesením na klinčeky), ale nedarilo sa nám lepiť ich obojstrannými páskami ich na sklo, rámčeky sú zozadu úzke, páska na nich nedrží.

Vernisáž výstavy Matejových fotografií na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ v Košiciach (foto P. Luptáček).

Andrej Mock

Katedra zoológie, Prírodovedecká fakulta UPJŠ v Košiciach
e-mail: andrej.mock@upjs.sk

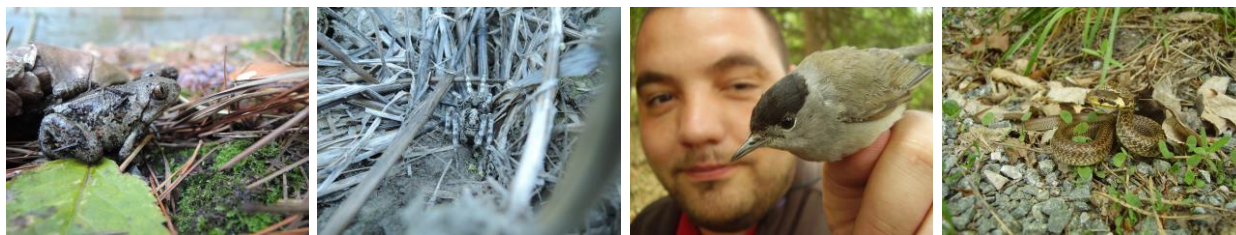
Zoologický kokteil v Košiciach (správa z podujatia)

Tohtoročné otvorenie akademického roka na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ v Košiciach bolo

sprevádzané osviežujúcim zoologickým podujatím v podobe autorskej fotografickej výstavy Mateja Žiaka. Zoologický kokteil, ako sa výstava nazývala, bol študentom a pedagógom univerzity, ale i širokej verejnosti, servírovaný najmä vďaka Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV a dr. Andrejovi Mockovi z Ústavu biologických a ekologických vied UPJŠ v Košiciach. Návštevníci mali možnosť ochutnať z mozaiky fauny slovenskej prírody. Na 45 veľkoformátových fotografiách autor naservíroval širokú paletu živočíchov v ich prirodzenom prostredí. Išlo o to najlepšie z jeho fotograficko-zoologickej tvorby za posledné 4 roky. Na kolekciu vystavených fotografií sa v širšom slova zmysle dalo pozrieť ako na prierez zoologického systému, ktorý zahŕňa drobné bezstavovce, hmyz, plazy, vtáky či cicavce. Fotografie boli zamerané predovšetkým na detaily a makro zábery hmyzu. Osobitnú pozornosť divákov pútala kolekcia fotografií, ktorá zachytáva svet živočíchov spod vodnej hladiny našich tečúcich a stojatých vôd. Ako napríklad poznamenal jeden zo študentov prírodovedeckej fakulty: „*Gammarusa zväčšeného vo veľkosti mojej ruky som ešte nikdy tak detailne nevidel...*“ Samotného autora tešil záujem predovšetkým z radov študentov fakulty. „*Mnohé organizmy, o ktorých sa učia na prednáškach či cvičeniach môžu teraz študenti vidieť v ich prirodzenom prostredí a vo zväčšenej podobe. Môže to slúžiť ako výborná didaktická pomôcka, najmä pri organizmoch, ktoré žijú skrytý život pod vodnou hladinou alebo ich rozmery nedosahujú ani 1 cm a ťažko si ich všimnúť,*“ dodáva autor. Po slávnostnom otvorení výstavy 25. 9. 2013 mali návštevníci možnosť zúčastniť sa tradičného zoologického seminára s netradičnou témou. Autor výstavy sa podelil o svoje skúsenosti a zážitky z fotografovania živej prírody. A tak k mnohým z vystavených fotografií Matej Žiak prezradil ich príbeh.

Návštevníčky vernisáže na UPJŠ v Košiciach (foto P. Luptáček).

Tí, ktorí majú ešte chuť na zoologický kokteil a nemali možnosť výstavu navštíviť, môžu tak urobiť do 10. februára 2013 vo foyer na prízemí budovy Prírodovedeckej fakulty UPJŠ v Košiciach na Moyzesovej ulici.

Matej Žiak
Múzeum Andreja Kmeťa v Martine
e-mail: matej.ziak@gmail.com

Po stopách zimovísk inváznej lienky *Harmonia axyridis*

Lienka *Harmonia axyridis* (Pallas), prirodzená sa vyskytuje vo väčšej časti Ázie, je v mnohých krajinách považovaná za inváziu (Brown et al. 2011). Využívanie v boji proti biologickým škodcom jej zabezpečilo úspešnú introdukciiu takmer na všetkých kontinentoch (Severná a Južná Amerika, Európa, Afrika) (Lombaert et al. 2010), kde pre domáce druhy lienok predstavuje potenciálne nebezpečenstvo (Adriaens et al. 2008). Na Slovensku bola *H. axyridis* prvýkrát zaznamenaná v roku 2008 (Majzlan 2008). V súčasnosti obýva rôzne habitaty skoro na celom území (Zach et al. 2013, Panigaj et al. v tlači).

Pred diapauzou jedince *H. axyridis* podnikajú lety na veľké vzdialenosti a lokálne formujú veľké agregácie (Hodek et al. 2012). Preto sme v jeseni 2013 plagátiom vyzývali študentov a zamestnancov Technickej Univerzity vo Zvolene o zaslanie akýchkoľvek informácií o tejto lienke. Cieľom bolo nájsť jej prirodzené zimoviská, miesta náletov a agregácií.

Hľadá sa *Harmonia axyridis*

Táto zaujímavá lienka pochádza z ďalekého východu. Pri vyhľadávaní zimovísk nalietať na domy alebo chaty. Z múrov a stien prechádza do interiérov, kde si hľadá tmavý a bezpečný úkryt pre úspešné prezimovanie.

NATRAFI LI STE NA ňU NIEKDE AJ VY?

Akokoľvek informácie či fotky mi prosím zaslať na mail andraziglasova@gmail.com alebo volajte na 0948 254 543. Všetkým Vám vopred ďakujem!

Sandra Vigiášová, Ústav ekológie lesa, SAV Zvolen

Ďalšie formy *Harmonia axyridis*

Príklad agregácie správania sa *Harmonia axyridis*

S monitorovaním *H. axyridis* pokračujeme aj v nasledujúcom roku, pričom najbližšie (v apríli a máji)

budeme sledovať, ako tento zaujímavý invázny druh opúšťa zimoviská.

Výskum je podporený projektom APVV Mobility Slovensko – Česko SK-CZ-0200-11.

Literatúra

- ADRIAENS, T., Y GOMEZ, G. S. M., MAES, D. (2008): Invasion history, habitat preferences and phenology of the invasive ladybird *Harmonia axyridis* in Belgium. *BioControl*, 53: 69–88.
- BROWN, P. M. J., THOMAS, C. E., LOMBAERT, E., JEFFRIES, D. L., ESTOUP, A., HANDLEY, L.-J. L. (2011): The global spread of *Harmonia axyridis* (Coleoptera: Coccinellidae): distribution, dispersal and routes of invasion. *BioControl*, 56: 623–641.
- HODEK, I., VAN EMDEN, H. F., HONEK, A. (2012) (eds): Ecology and behaviour of the ladybird beetles (Coccinellidae). Wiley-Blackwell, Oxford.
- LOMBAERT, E., GUILLENAUD, T., CORNUET, J.-M., MALAUSA, T., FACON, B., ESTOUP, A. (2010): Bridgehead effect in the worldwide invasion of the biocontrol harlequin ladybird. *PLoS One*, DOI: 10.1371/journal.pone.0009743.
- MAJZLAN, O.: (2008) Faunistical contributions from Slovakia, *Coleoptera*, 4. *Naturae Tutela*, 12: 207–210.
- PANIGAJ, L., ZACH, P., HONĚK, A., NEDVĚD, O., KULFAN, J., MARTINKOVÁ, Z., SELYEMOVÁ, D., VIGLÁŠOVÁ, S., ROY, H. (Manuscript): The invasion history, distribution and colour pattern forms of the harlequin ladybird beetle *Harmonia axyridis* (Pall.) (Coleoptera, Coccinellidae) in Slovakia, Central Europe.
- ZACH, P., HONĚK, A., KULFAN, J., MARTINKOVÁ, Z., SELYEMOVÁ, D., PARÁK, M. (2013): Rozšírenie a ekológia lienky *Harmonia axyridis* (Coleoptera, Coccinellidae) na Slovensku. (Distribution and ecology of *Harmonia axyridis* in Slovakia). *Zoologické dny Brno 2013*, Sborník abstraktů z konference 7.-8.2.2013, Ústav biologie obratlovců, Brno, p. 251–252.

Sandra Vigiášová¹, Peter Zach¹, Ján Kulfan¹, Alois Honěk², Zdenka Martinková², Michal Parák¹

¹ Ústav ekológie lesa SAV
Ludovíta Štúra 2, 960 53 Zvolen
e-mail: viglasova@savzv.sk, zach@savzv.sk

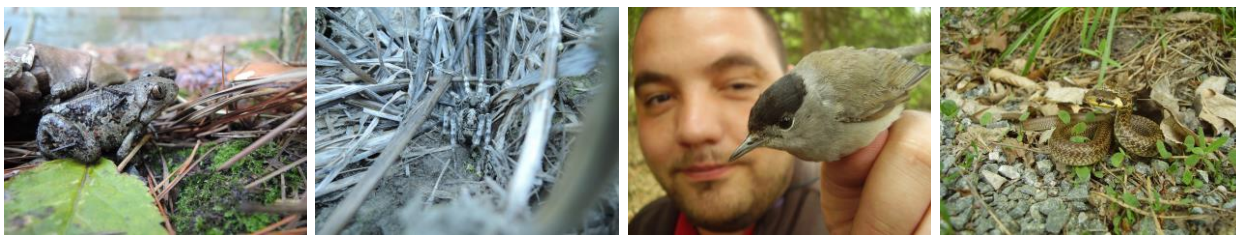
² Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.
Drnovská 507/73, 161 06 Praha 6 – Ruzyně

W A N T E D

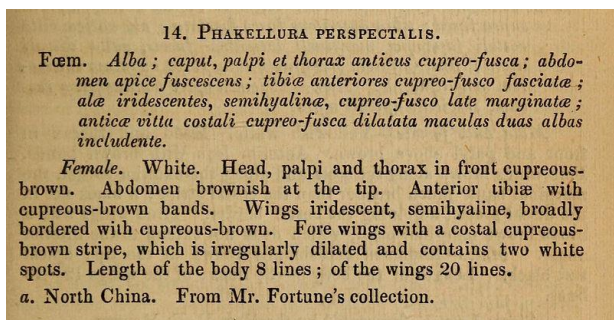
Zaujímavý vrotelec už aj na našich krušpánoch

Vijačka krušpánová (*Cydalima perspectalis*) je motýľ z čeľade Crambidae. Pôvod má vo Východnej Ázii (Japonsko, Kórea, Čína, ďaleký východ Ruska a India) (Nacambo et al., 2013). Do Európy bola introdukovaná pravdepodobne z Číny alebo iného štátu Východnej Ázie na jej hostiteľskej rastline – krušpáne.

V Európe bolo imágo prvýkrát pozorované v roku 2006 v juhozápadnom Nemecku, prvé poškodenie krušpánov jeho húsenicami následne v roku 2007

(Šefrová et al., 2013). V roku 2012 bola vijačka zaznamenaná niekoľkými pozorovateľmi aj na Slovensku.

Druh opísal známy anglický entomológ Francis Walker (Walker, 1859) ako *Phakellura perspectalis* v roku 1859 (Wikimedia Common).

Vijačku v histórii sprevádzalo viacero synonymických názvov; používali sa rodové názvy *Palpita*, *Glyphodes*, *Neoglyphodes* alebo *Diaphania* (foto J. Kulfan).

Húsenice žijú v skupinách medzi spradenými lístkami a konárkami krušpánu. V pradiavách sa často vyskytuje aj ich trus (foto J. Kulfan).

Motýľ sa môže vyskytovať až v 3 generáciách na krušpánoch (*Buxus* spp.) a zimuje v našich podmienkach v larválnom štádiu na hostiteľskej rastline (Šefrová et al., 2013) (foto J. Kulfan).

Krušpán významne napadnutý vijačkou (foto Z. Šimková).

Ak by ste vijačku krušpánovú pozorovali aj vy, pošlite, prosím, údaje o pozorovaní (meno pozorovateľa, dátum pozorovania a lokalita pozorovania) na ktorúkoľvek z uvedených adries: parak@savzv.sk, kulfan@savzv.sk, zach@savzv.sk.

Literatúra

- NACAMBO, S., LEUTHARDT, F. L. G., WAN, H., LI, H., HAYE, T., BAUR, B., WEISS, R. M., KENIS, M. (2013), Development characteristics of the box-tree moth *Cydalima perspectalis* and its potential distribution in Europe. *Journal of Applied Entomology*. doi: 10.1111/jen.12078
- ŠEPROVÁ, H., LAŠTŮVKA, Z., TÓTH, P., SCHOŘÍKOVÁ, A. (2013), Zavijječ zimostrázový působí škody už i na území České republiky. *Zahradnictví*, 8: 52–53.
- WALKER, F. (1859), List of the specimens of lepidopterous insects in the collection of the British Museum. *British Museum (Natural History)*, London, 18: 509–798.

Michal Parák & Ján Kulfan
Ústav ekológie lesa SAV
Ludovíta Štúra 2, 960 53 Zvolen
e-mail: parak@savzv.sk, kulfan@savzv.sk

* * *

Príprava kongresu „Zoológia 2014“

Ctenú zoológickú obec na Slovensku a v Českej republike si dovoľujeme informovať, že sa v predsedníctve Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV začali práce na príprave kongresu zoológov „Zoológia 2014“. Predsedom organizačného výboru je Peter Manko (Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity). Predpokladáme, že o podrobnostiach vás budeme môcť informovať na jar budúceho roka. V každom prípade, ak sa chcete tohto kongresu zúčastniť, už teraz si môžete do kalendára poznačiť jeho termín a miesto konania:

20. až 22. november 2014, Prešovská univerzita

„Zoologické dny 2014“

V dňoch 6. a 7. februára 2014 sa uskutočnia ďalšie Zoologické dny, tento krát v Ostrave. Hlavnými organizátormi sú Pavel Drozd (pavel.drozd@osu.cz) a Josef Bryja (bryja@brno.cas.cz). Detaily o podujatí nájdete na stránke <http://zoo.ivb.cz/>

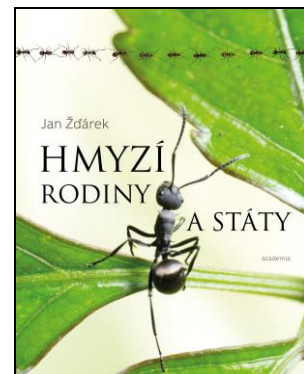
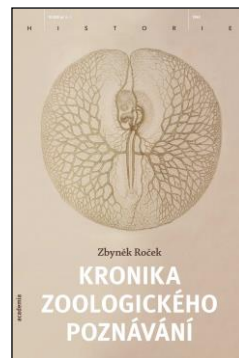
* * *

Nová zoológická literatúra

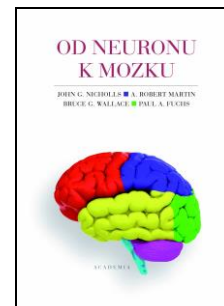
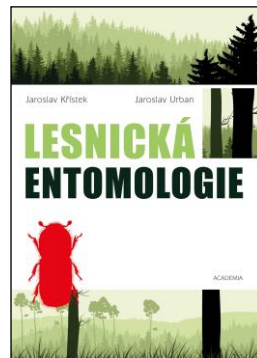
Na knižnom trhu sa objavilo niekoľko nových publikácií z rôznych odborov zoológie, ktoré by pre mnohých z vás mohli byť zaujímavé.

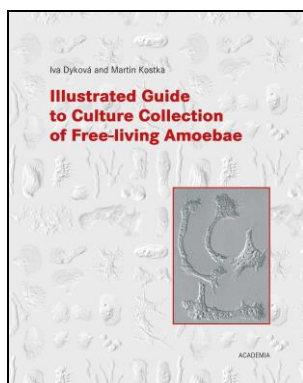
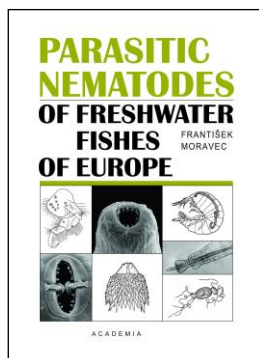
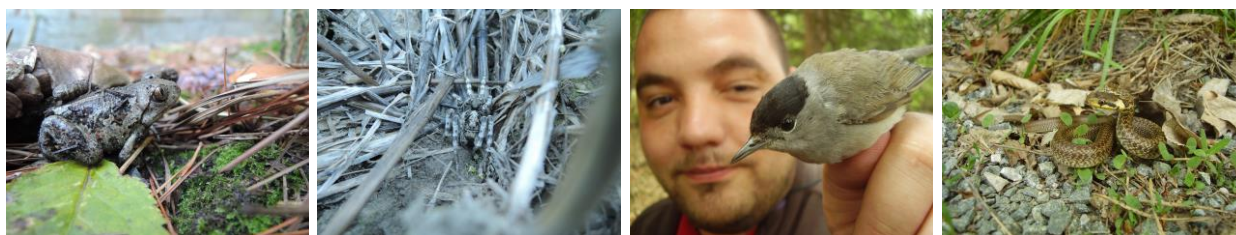
- KOČÁREK P. et al. (2013): *Rovnokřídlí České republiky*. Academia, Praha, 288 pp. [+ CD-ROM].
- ZAHRADNÍK P. (2013): *Brouci čeledi červotočovití (Ptinidae)*. Academia, Praha, 352 pp.

- ROČEK Z. (2013): *Kronika zoologického poznávání*. Academia, Praha, 800 pp.
- ŽĎÁREK J. (2013): *Hmyzí rodiny a státy*. Academia, Praha, 584 pp.

- KŘÍSTEK J., URBAN J. (2013): *Lesnická entomologie*. Academia, Praha, 448 pp.
- NICHOLLS J. G., MARTIN A. R., WALLACE B. G., FUCHS P. A. (2013): *Od neuronu k mozku*. Academia, Praha, 696 pp.

MORAVEC F. (2013): Parasitic nematodes of freshwater fishes of Europe. Academia, Praha, 604 pp.

DYKOVÁ I., KOSTKA M. (2013): Illustrated Guide to Culture Collection of Free-living Amoebae. Academia, Praha, 364 pp.

* * *

Prehľad platieb členských poplatkov členov SZS

Ako sme vás informovali v minuloročnom Bulletine SZS 3/2012 predsedníctvo SZS sa dohodlo, že nedoplatky členských príspevkov za obdobie pred roka 2012 vyberané nebude. V priebehu minulého a tohto roka sme vyzývali všetkých záujemcov o členstvo v SZS – starých aj nových – o úhradu členských poplatkov. Aktuálny zoznam členov SZS zahŕňa takmer 180 mien, avšak členské poplatky uhrádza len malá časť evidovaných členov SZS a aj to väčšinou členov nových, teda tých, ktorí do spoločnosti vstúpili od roku 2012. V priloženom prehľade je zoznam členov SZS, ktorý uhrádzali členské poplatky za roky 2012 a/alebo 2013 (tab. 1). V prípade zistenia akýchkoľvek nezrovnalostí kontaktujte predsedu SZS.

S prípravou akcií a činnosťou Slovenskej zoologickej spoločnosti sú spojené finančné náklady. Preto prosíme členov SZS o uhradenie členských príspevkov za roky 2012, 2013, príp. už aj za rok 2014! V súvislosti s potrebou aktualizácie členskej základne spoločnosti predsedníctvo SZS v roku 2014 pristúpi k príprave návrhov na vylúčenie členov, ktorí členské príspevky neuhradia a nepotvrdia tým svoj záujem o pokračovanie členstva v SZS.

Pri uhrádzaní členského poplatku zaplaťte príspevok vo výške 10,- €/rok na účet SZS **0011466084/0900** v Slovenskej sporiteľni. Do správy pre prijímateľa uveďte svoje celé **meno a priezvisko** a „**SZSrok(-y)_za_ktoré_členské_hradíte**“.

Noví členovia SZS sú vítaní! Každý záujemca sa môže stať členom spoločnosti. V prípade záujmu vyplňte

prihlášku (nájdete ju na konci tohto bulletinu) a zašlite ju poštou alebo e-mailom na adresu predsedu SZS:

Vladimír Kubovčík, predseda SZS
Fakulta ekológie a environmentalistiky
Technická univerzita vo Zvolene
T. G. Masaryka 20117/24
960 53 Zvolen
kubovcik@tuzvo.sk

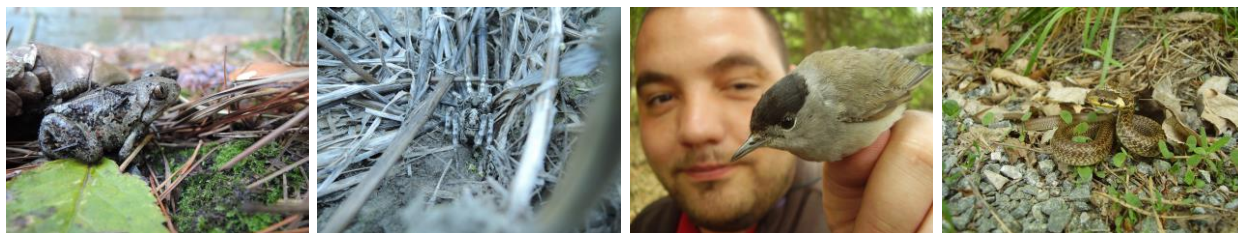
Tab. 1 Prehľad platieb členských poplatkov členov SZS za roky 2012 a 2013 (stav k 19. 12. 2013)

Meno	Priezvisko	členský poplatok za rok*	
		2012	2013
Gabriela	Augustiničová	10,-	10,-
Peter	Bačkor	10,-	-10,-
Ivan	Baláž	10,-	10,-
Danica	Božová		10,-
Eva	Bulánková	10,-	-10,-
Ľudmila	Černecká	10,-	-10,-
Miroslav	Demko	10,-	10,-
Tomáš	Derka	10,-	-10,-
Valerián	Franc	10,-	-10,-
Jiří	Francek	10,-	-10,-
Nela	Gloriková		10,-
Karol	Hensel	10,-	-10,-
Ján	Kadlečík	10,-	-10,-
Jakub	Kameníšťák		10,-
Matej	Kautman		10,-
Peter	Klimant	10,-	10,-
Ľudovít	Kocian	10,-	10,-
Jana	Kočíšová		10,-
Martin	Korňan	10,-	10,-
Vladimír	Kováč	10,-	-10,-
Peter	Krišovský	10,-	-10,-
Vladimír	Kubovčík	10,-	10,-
Jozef	Lacko		10,-
Peter	Lešo		10,-
Denisa	Lóbbová	10,-	-10,-
Peter	Manko	10,-	10,-
Peter	Mikulíček	10,-	10,-
Soňa	Nuhličková		10,-
Jozef	Oboňa	10,-	-10,-
Ján	Obuch	10,-	10,-
Ladislav	Pekárik	10,-	-10,-
Roman	Rozínek	10,-	-10,-
Ján	Rybár	10,-	10,-
Lucia	Skovranová		10,-
Vladimír	Slobodník	10,-	10,-
Ján	Svetlík		10,-
Branislav	Šimon		10,-
Jerguš	Tesák		10,-
Marcel	Uhrin	10,-	-10,-
Lukáš	Záhorec		10,-

* Úhrada členského poplatku je vyznačená čiernym písmom ako kladná hodnota. Nedoplatok členského je vyznačený červeným písmom ako záporná hodnota. Ak nie je uvedená žiadna hodnota, znamená to, že menovaný nebol členom SZS.

Vopred Vám za úhradu členských poplatkov ďakujeme!

predsedníctvo SZS

Prihláška za člena
Slovenskej zoologickej spoločnosti

Meno:	Priezvisko, titul:
Dátum narodenia:	Miesto narodenia:
Kontaktná adresa Názov inštitúcie:	
Ulica, č.:	telefón:
Mesto:	fax:
Okres:	
PSC:	e-mail:
Môj záujem sa sústreďuje na oblasti (označte):	
entomológia	☐
iné bezstavovce	☐
ichtológia	☐
batrachológia	☐
herpetológia	☐
ornitológia	☐
mammaliológia	☐
ochrana fauny	☐
etológia	☐
Dátum:	
Podpis:	

Prihlášku po vyplnení pošlite, prosím, na poštovú alebo e-mailovú adresu predsedu SZS:

Vladimír Kubovčík, predseda SZS
Fakulta ekológie a environmentalistiky
Technická univerzita vo Zvolene
T. G. Masaryka 20117/24
960 53 Zvolen
✉ kubovcik@tuzvo.sk

* * *

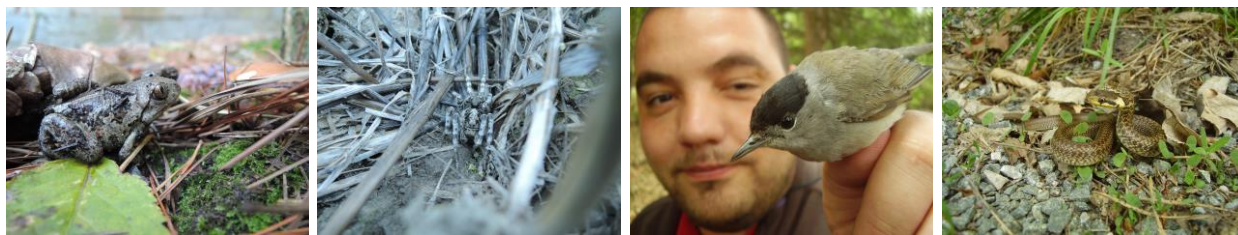
Prihláška za člena
Slovenskej zoologickej spoločnosti

Meno:	Priezvisko, titul:
Dátum narodenia:	Miesto narodenia:
Kontaktná adresa Názov inštitúcie:	
Ulica, č.:	telefón:
Mesto:	fax:
Okres:	
PSC:	e-mail:
Môj záujem sa sústreďuje na oblasti (označte):	
entomológia	☐
iné bezstavovce	☐
ichtológia	☐
batrachológia	☐
herpetológia	☐
ornitológia	☐
mammaliológia	☐
ochrana fauny	☐
etológia	☐
Dátum:	
Podpis:	

Prihlášku po vyplnení pošlite, prosím, na poštovú alebo e-mailovú adresu predsedu SZS:

Vladimír Kubovčík, predseda SZS
Fakulta ekológie a environmentalistiky
Technická univerzita vo Zvolene
T. G. Masaryka 20117/24
960 53 Zvolen
✉ kubovcik@tuzvo.sk

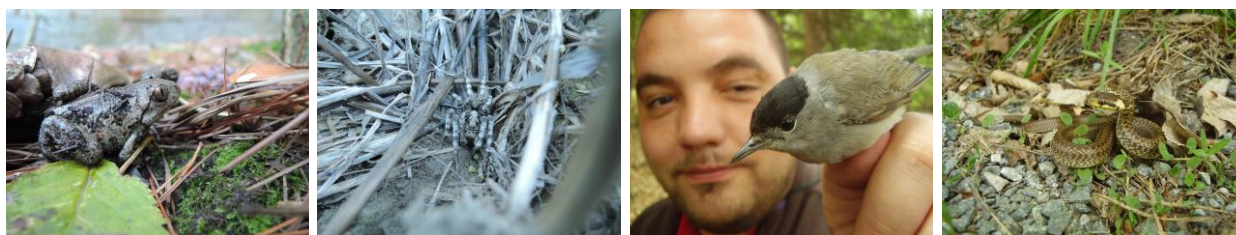
* * *

Veľa zdravia, šťastia a úspechov v novom roku 2014 Vám žela
predsedníctvo Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV

(za poskytnutie krásnej fotografie ďakujeme jej autorovi Jurajovi Žiakovi, www.wildlifephotobrothers.com)

Názov časopisu	Bulletin Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV ISSN 1339-178X
Ročník a číslo	ročník 2., číslo 4/2013 (prvé číslo vyšlo 16. marca 2012)
Vydáva	© Slovenská zoologická spoločnosť pri SAV
Sídlo vydavateľa	Slovenská zoologická spoločnosť pri SAV Mlynská dolina B-II 842 15 Bratislava
Redakcia	Vladimír Kubovčík , predseda redakčnej rady Fakulta ekológie a environmentalistiky Technická univerzita vo Zvolene T. G. Masaryka 2114/27 960 53 Zvolen tel.: 045-5206 605 e-mail: kubovcik@tuzvo.sk Michal Ambros , člen redakčnej rady, michal.ambros@sopsr.sk Peter Bačkor , člen redakčnej rady, Peter.Backor@umb.sk Ivan Baláž , člen redakčnej rady, ibalaz@ukf.sk Peter Manko , člen redakčnej rady, peter.manko@unipo.sk Ladislav Pekárik , člen redakčnej rady, ladislav.pekarik@savba.sk
Periodicita	občasník , vychádza podľa potreby a aktuálnej situácie v zoológii na Slovensku, cca 2 až 4-krát ročne
Dostupné na internetovej stránke	http://szs.sav.sk